

**АКСУБАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
БЕЛОВКА АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ БАШКАРМА КОМИТЕТЫ
КАРАР**

№ 1

13.12.2017 ел

**Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Беловка авыл
жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре
проектын тикшерү буенча ачык тыңлаулар билгеләү турында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидәрә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрәндәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Беловка авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Уставы, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының Беловка авыл жирлеге Советының «Аксубай муниципаль районының Беловка авыл жирлегендә ачык тыңлаулар үткөрү буенча Нигезләмә турында» 23.11.2012 № 16 карары нигезендә, авыл жирлегендә яшәүчеләрнең ачык тыңлаулар үткөрү юлы белән проектны тикшерүдә катнашу хокукын үтәү максатыннан:

1. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Беловка авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проектын тикшерү буенча ачык тыңлаулар билгеләргә (1 нче кушымта).

2. Билгеләү:

- ачык тыңлауларны оештыручы-Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Беловка авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проектын эзерләү буенча комиссия

(2 нче кушымта);

үткөрү датасы һәм вакыты 2018 елның 15 гыйнварында 10.00 сәгаттә;

үткөрү урыны Яңа Узи мәдәният йорты бинасы;

- фикер алышу мәсьәләсе буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр эш көннәрендә 10.00 сәгаттән 16.00 сәгаткә кадәр, Татарстан Республикасы, Аксубай муниципаль районы, Яңа Узи авылы, Мәктәп урамы, 7 нче йорт адресы буенча язма рәвештә кабул ителә.

3. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Беловка авыл жирлеге муниципаль берәмлеге территориясен төзекләндерү Кагыйдәләре проектын эзерләү комиссиясе:

- проектны танышу өчен мәгълүмат стендларына урнаштырыгыз;

- гамәлдәге законнар нигезендә проект турында фикер алышу буенча ачык тыңлаулар эзерләргә һәм үткәрергә;

жәмәгать тыңлаулары нәтижеләрен бастырып чыгарырга;

Беловка авыл жирлеге Советына ачык тыңлаулар протоколын, ачык тыңлаулар нәтижеләре буенча нәтижә кертергә

4. Әлеге карарны Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында Интернет мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру юлы белән игълан итәргә.

5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

Беловка авыл жирлеге башлыгы

И.Р.Махмутов

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Беловка авыл жирлеген төзеклөндөрү

Кагыйдөләрә

I. Гомуми нигезләмөләр

1. Беловка авыл жирлеген төзеклөндөрү кагыйдөләрә (алга таба - кагыйдөләр) «Россия Федерациясендә жирле үзидәрә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган вәкаләтләрне гамәлгә ашыру кысаларында, әйләнә-тирә мохитне саклау, халыкның санитар-эпидемиологик иминлеге турында федераль законнар, Россия Федерациясенә, Татарстан Республикасының һәм муниципаль норматив хокукый актлар.

2. Әлеге кагыйдөләрне барлык физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый формасына карамастан, үтәргә тиеш.

3. Әлеге кагыйдөләр торак пунктның бөтен территориясендә гамәлдә һәм таләпләр билгели:

биналарның (шул исәптән торак йортларның), алар урнашкан корылмаларның һәм жир участкаларының эчтәлеге буенча, тиешле Биналарның һәм корылмаларның фасадлары һәм коймаларының тышкы күренешенә;

- төзеклөндөрү һәм аларны башкаруның вакытлычалыгы буенча эшләр исемлегенә;

биналарның (аларда урнашкан урыннарның) һәм корылмаларның милекчеләрненә төзеклөндөрүдә катнашу тәртибен билгеләүгә;

торак пункт территориясен төзеклөндөрүне оештыру буенча (шул исәптән урамнарны яктырту, территорияне яшеллөндөрү, урам исемнәрә һәм йорт номерлары белән күрсәткөчләр урнаштыру, кече архитектура формаларын урнаштыру һәм тоту).

4. Территорияләрне төзеклөндөрү элементларын проектлау һәм урнаштыру шөһәр төзелешә һәм жир законнары, махсус нормалар һәм кагыйдөләр, дәүләт стандартлары, жирлекнең генераль планы, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдөләрә, билгеләнгән тәртиптә расланган проект документациясә нигезендә башкарыла.

5. Әлеге кагыйдөләр торак пункт территориясендә көнкүреш һәм сәнәгать калдыкларын жыюны, чыгаруны, транспортлауны, утильләштерүне һәм эшкөртүне оештыру буенча мөнәсәбәтләрне көйләми.

Төп төшенчөләр

6. Бу кагыйдөләрне тормышка ашыру максатыннан түбөндәге төшенчөләр кулланыла:

жирле әһәмияттәге автомобиль юлы транспорт чаралары хәрәкәтә өчен билгеләнгән транспорт инфраструктурасы объекты һәм үз эченә автомобиль юлының бүлөп бирелгән полосасы чикләрендәге жир участкаларын һәм аларда яки алар астында урнашкан конструктив элементларны (юл полотносы, юл япмасы һәм моңа охшаш элементлар) һәм аның технологик өлешә булган юл корылмаларын, саклагыч юл корылмаларын, ясалма юл корылмаларын ала, житештерү объектлары, автомобиль юлларын төзеклөндөрү элементлары; фасадның архитектура үзенчәлекләре бинаның аерым характеристикалары, фасадның конструктив һәм эстетик сыйфатларын, шөһәр төзелешә тирәлеген

(стиль һәм композицион бөтөнлек, ритм, чагыштырмалылык һәм пропорциональлек, визуаль кабул итү, ачык һәм ябык киңлекләр балансын) чагылдыра;

фонсыз конструкцияләр тышкы мәгълүмат чарасын ясау ысулы, анда конструкция аерым хәрәфләрден, билгеләрдән, билгеләрдән, декоратив элементлардан тора; территорияне төзекләндерү территорияне тоту буенча, шулай ук гражданның яшәү шартларының уңайлылыгын тәмин итүгә һәм арттыруга, территориянең санитар һәм эстетик торышын саклауга һәм яхшыртуга юнәлдерелгән территорияләрне төзекләндерү элементларын проектлау һәм урнаштыру буенча чаралар комплексы;

вертикаль яшелләндерү биналарның һәм корылмаларның фасад өслеген, шул исәптән балконнарны, лоджияләрне, галереяларны, терәк стеналарны һ. б. куллану, аларда стационар һәм мобиль яшеллекләр урнаштыру өчен;

витрина паялалы тишек (тәрәзә, витраж) фасадның бер өлешен биләүче тоташ паяла рәвешендә;

төзелгән төзелешнең тышкы архитектура кыяфәте биналар һәм торак пункт территорияләре фасадларының архитектура-сәнгать һәм шәһәр төзелеш үзенчәлекләре, алар торак пунктның тышкы образын формалаштыра;

тышкы яктырту ысулы мәгълүмати конструкцияне яктырту ысулы, анда мәгълүмат кыры аңа юнәлтелгән яктылык чыганагы белән яктыртыла, ул ераклыкта урнаштырылган;

квартал эчендәге (жирле) юл магистраль урамнардан торак йортлар төркемнәренә һәм кварталның башка урыннарына транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте өчен билгеләнгән автомобиль юлы;

төзекләндерүне торгызу-юлның, хужалык юлының, тротуарның бөтөн киңлегенә асфальт япманы сыйфатлы торгызу, бордюр ташын кире урнаштыру, туфракның уңдырышлы катламын торгызу, газон үләннәре чөчү һәм бозылган яшеллекләр утырту белән борон астындагы газоннарны ремонтлау, реклама конструкцияләрен һәм төзекләндерүнең башка элементларын торгызу;

газон махсус сайлап алынган үләннәр орлыклары чөчү белән барлыкка китерелгән үлән япмасы, ул утыртулар, парк корылмалары һәм ландшафт композициясенең мөстәкыйль элементы, шулай ук табигый үлән үсемлекләре өчен фон булып тора;

торак пункт территориясе муниципаль берәмлек чикләре чикләрендәге территория;

мәгълүматны тапшыруның динамик ысулы мәгълүматны электрон носительләр һәм таблолар ярдәмендә тапшыру ысулы, ул мәгълүматны алыштыруны күздә тотта;

йорт хужалыгы шәхси торак йорт һәм әлеге йорт урнашкан жир участогы;

ишегалды корылмалары вакытлыча ярдәмче корылмалар

, жир участогында урнашкан баз, күгәрчен оясы, сарай һ. б.);

йорт билгеләре - аншлаг (урам, майдан, проспект исемнәре күрсәткече), номер билгесе (йорт һәм корпус номеры күрсәткече), подъезд һәм фатир номеры күрсәткече, инвалидлар өчен объектның халыкара символы, флаг тотучылар, истәлек такталары, полигонометрия билгесе, янгын гидранты күрсәткече, жир асты геодезия билгеләре күрсәткече, магистраль камералары һәм коелар күрсәткечләре суүткәргеч чөлтәре, торак канализациясе күрсәткече, жир асты газүткәргече корылмалары күрсәткече;

бина капитал төзелеш объекты, ул бердәм күләмле төзелеш системасыннан гыйбарәт (төзелешкә бер рәхсәт нигезендә төзелгән), ул автоном рәвештә яши, реконструкцияләнгән һәм файдаланыла ала;

яшеллекләр табигый һәм ясалма чыганаклы агач-куаклык һәм үлән үсемлекләре җыйелмасы (шул исәптән Парклар, урманнар, аеруча саклана торган табигый

территориялар, бульварлар, скверлар, бакчалар, газоннар, чөчөк Бакчалары, шулай ук аерым торган агачлар һәм куаклар);

жир участогы Жир өслегенең аны индивидуаль билгеленгән эйбер буларак билгеләргә мөмкинлек бирүче характеристикалары булган өлөшө;

жир эшләре туйракны казу, салу, торақ пункт территориясен камилләштерелгән яки туйрак белән каплауны бозу яки юлларны һәм тротуарларны камилләштерелгән каплауны төзү (ясау) белән бәйлә эшләр;

инженерлык коммуникацияләре инженер-техник тәэмин итү чөптөрләре: суүткөргөч, канализация, жылыту, торба үткөргөчләр, электр тапшыру линияләре, элемент һәм башка инженерлык корылмалары, алар торақ Территориясендә бар яки салына;

торақ пунктның тарихи территорияләре-ХІ гасыр башыннан 1959 елга кадәр үзләштерелгән аерым торақ өһәмиятендәге территориялар, аларга карата Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре), аларны саклау һәм куллану турында Россия Федерациясе законнарына ярашлы рөвештә, урнаштыруга рөхсәт ителгән һәм рөхсәт ителмәгән тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының төрләре һәм төрләре билгеленгән. Торақ пунктның тарихи территорияләренең гомуми чөкләре Башкарма комитетның муниципаль хокукый актлары белән раслана;

түбә яшелләндерү биналарның һәм корылмаларның түбәләрен архитектура-ландшафт объектлары (газоннар, чөчөк бакчалары, бакчалар, агачлар һәм куаклар белән мәйданчыклар һ. б.) булдыру өчен куллану;

яңгыр канализациясе (яңгыр) - жир өстендәге (яңгыр, эрегән), су сибү һәм дренаж суларын ташу өчен билгеленгән технологик яктан бер-берсе белән бәйләнгән инженерлык корылмалары комплексы;

яктылык-яктылык агымының характеристикаларын (төс, яктылык, кертү чиратлыгы һ. б.) алыштыруны күздә тоткан яктылык-динамик эффект;

тышкы яктырту-тәүлекнең караңгы вакытында магистральләренә, урамнарны, мәйданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, ишегалларын һәм жәяүлеләр юлларын яктырту өчен билгеленгән элементлар жыелмасы;

төзелешнең тышкы архитектура кыяфәтен бозу урнаштыруга рөхсәт ителә торган һәм рөхсәт ителми торган тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларының төренә һәм төренә карата таләпләрне, шул исәптән мондый конструкцияләренең тышкы кыяфәтенә яки урнаштыру урынына карата әлегә Кагыйдәләр белән билгеленгән таләпләрне, торақ пункт төзелешенең тышкы архитектура кыяфәтен саклау кирәклеген исәпкә алып, үтәмәү;

санкцияләnmәгән чөплек юридик яки физик затлар эшчәнлегә процессында барлыкка килгән каты көнкүреш, эре габаритлы, төзелеш калдыкларын, башка чөп-чарны 50 кв. м. артык мәйданда һәм 30 куб. м. артык күләмдә үз белдеге белән (рөхсәтсез) ташлау (урынлаштыру) яки жыю;

стационар булмаган сәүдә объекты-вакытлыча корылма яки вакытлыча конструкция, күчеп йөрүче корылмалардан тыш, жир участогы белән ныкы бәйләnmәгән сәүдә объекты (павильон һәм киоск);

яшелләндерү - үсемлек компонентларын актив кулланып муниципаль берәмлек мөхитен формалаштыруны тәэмин итүче территорияне төзекләндерү һәм ландшафт оештыру элементы, шулай ук инженерлык эзерлегенең төрле төрләре (вертикаль планлаштыру, террасалау, кронировкалау һ. б.) һәм яшелләндерелгән территорияләренә төзекләндерү буенча эшләр башкару белән бәйлә комплекслы процесс: агачларны, шул исәптән эре үлчәмле агачларны, куакларны турыдан-туры утырту, үләнле газоннар, чөчөк бакчалары, альпинарийлар һәм рокарийлар, махсус бакчалар төзү һ. б.;

гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территориялар гомуми файдаланудагы территорияләрдә урнашкан скверлар, парклар, бакчалар һәм бульварлар;

чиклэнгән файдаланудагы яшеллэндерелгән территорияләр предприятиеләрнең, оешмаларның, учреждениеләрнең яшеллэндерелгән территорияләре;

махсус билгеләнештәге яшеллэндерелгән территорияләр санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратларны яшеллэндерү, үсентеләр питомниклары;

аеруча саклана торган табиғый территорияләр-табиғатне саклау, фәнни, мәдәни, эстетик, рекреацион һәм сәламәтләндерү әһәмиятенә ия булган, жирле үзидарә органнары карарлары белән тулысынча яки өлешчә хужалык файдалануыннан алынган һәм алар өчен махсус саклау режимы билгелэнгән табиғый комплекслар һәм объектлар урнашкан жир, су өслеге һәм һава киңлеге участоклары;

жәмәгать транспортын көтү тукталышы жәмәгать транспорты тукталыш зонасы, пассажирларны утырту һәм төшерү һәм жәмәгать транспорты пассажирларын көтү зонасы булган махсус жиһазландырылган майданчык;

пыялалы фасад фасадның бөтен яссылыгын яки аның шактый өлешен биләүче тоташ пыяладан эшлэнгән фасад;

ачык яктырту ысулы-яктылык чыганагының аның таралуына киртәләре булмаган мөһлүмәти конструкцияне яктырту ысулы;

торақ пункт панорамасы торақ пункт территориясенә ачык киңлектән (күл бие, майдан, су объектлары акваториясе, күренеш һәм күзәтү майданчыклары) кабул ителә торган фрагменты, ул торақ пунктның характеристикаларын һәм силуэтын ача;

бина фасадларының колористик чишелеше паспорты (фасадларның төсле чишелеше) билгелэнгән тәртиптә килешкән һәм расланган документ, ул торақ пункт территориясендә урнашкан аерым торган бина фасадының бердәм архитектура һәм төсле чишелешен билгели һәм аның тышкы бизәлешенә таләпләр билгели;

торақ пункт урамнары перспективасы алгы фронтны һәм композицион, стиль һәм сәнгать характеристикалары булган урамнар силуэтын формалаштыручы торақ пункт мохите фрагментын визуаль кабул итү;

жәяүлеләр зоналары торақ пункт территориясендәге халык йөрү һәм мәдәни - көнкүреш максатларында, транзит хәрәкәт итү максатларында хәрәкәт итә торган һәм билгеле бер характеристикаларга ия булган участоклар: тиз йөрүче урамнан тыш һәм жир өсте жәмәгать транспорты тукталышлары булу, хезмәт күрсәтү объектларының, тарих һәм мәдәният һәйкәлләренә, рекреацияләренә югары концентрациясе, жәяүлеләр агымнарының югары суммар тыгызлыгы. Жәяүлеләр зоналары эспланадаларда, жәяүлеләр урамнарында, торақ пункт майданнарының жәяүлеләр өлешләрендә формалаша ала;

йорт яны территориясе күп фатирлы йорт урнашкан жир участогы, яшеллэндерү һәм төзеклэндерү элементлары, әлеге йортны хезмәтлэндерү, эксплуатацияләү һәм төзеклэндерү өчен билгелэнгән һәм күрсәтелгән жир участогында урнашкан башка объектлар;

янәшәдәге территория бина, корылма, койма, төзелеш майданчыгы, сәүдә, реклама объектлары, бирелгән жир участогы чикләренә, шулай ук милектә, файдалануда (хужалыкта)булган башка объектларга турыдан-туры тоташкан территория;

продуктив хайваннар һәм кошлар - хайваннар һәм кошлар, алар сөт, йон, йомырка һәм башкалар кебек продуктлар алу өчен кат-кат яки даими кулланыла;

тышкы мөһлүмәт чарасын урнаштыру проекты (паспорт) - Башкарма комитет карары белән расланган, төзеклэндерү элементның, ягъни тышкы мөһлүмәт чарасының тышкы кыяфәтен һәм төгәл урынын билгеләүче һәм аны идентификацияләү өчен кирәкле башка мөһлүмәтны үз эченә алган билгелэнгән формадагы документ;

территорияне санитар чистарту билгеле бер территориядән каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны жыю, чыгару һәм утильләштерү (зарарсызландыру) ;

яктылык тартмасы-тышкы мәгълүмат чарасын ясау ысулы, анда конструкция эчке яктырту белән бердәм күләм яки берничә күләмле элемент булып тора;
авыл хужалыгы хайваннары терлекчелек һәм башка авыл хужалыгы продукциясе житештерү өчен кулланыла торган хайваннар, терлекләр, кыйммәтле тиреле хайваннар, куяннар, бал кортлары һ. б.;

махсуслаштырылган оешмалар муниципаль контрактлар нигезендә жирлек территориясен тәзекләндерү өлкәсендә махсус эшчәнлек төрлөрөн гамәлгә ашыручы төрле оештыру-хокукый формадагы юридик затлар;
территорияләрне саклау-биналар, корылмалар, кече архитектура формалары, коймалар, төзелеш мәйданчыклары, яшеллекләр, жир асты инженерлык коммуникацияләре һәм аларның конструктив элементлары, жир участогында урнашкан транспорт инфраструктурасы объектларын вакытында ремонтлау һәм карап тоту белән бәйлә чаралар комплексы;
жирле әһәмияттәге юлларны тоту юлларның, юл корылмаларының, юлларны комплекслы тәзекләндерү элементларының транспорт-эксплуатация торышын саклау нәтижәсендә эш комплексы;
территорияләрне жыештыру-житештерү һәм куллану калдыкларын, башка чүп-чарны, карны, шулай ук халыкның экологик һәм санитар-эпидемиологик иминлеген тәэмин итүгә һәм әйләнә-тирә мохитне саклауга юнәлдерелгән башка чараларны жыю, махсус билгеләнгән урыннарда чыгару белән бәйлә эшчәнлек төре;
урамнар һәм гомуми торак юллары гомуми файдаланудагы территорияләр, аларның торак мохит эстетикасына югары таләпләр куела;
вәкаләтле орган башкарма комитет, үз компетенциясе чикләрендә торак пункт территориясен тәзекләндерүне оештыруны, координацияләүне һәм контрольдә тотуны гамәлгә ашыра;
фасад бинаның тышкы ягы (төп, Ян, ишегалды);
фон конструкцияләре-тышкы мәгълүмат чарасын ясау ысулы, анда хәрәфләр, билгеләр һәм декоратив элементлар фон өсләгендә урнаштырыла;
фриз фасадның яки козырьканың горизонталь полоса рәвешендәге декоратив рам элементы;
фронтон бина фасадының түбә дәрәжәсеннән югарырак торган соңгы өлеше, соңгы кат тәрәзәләренең өске билгесеннән яки фасадның өске билгесенә кадәр үлчәнә;
территорияне тәзекләндерү элементлары декоратив, техник, планлаштыру, конструктив жайланмалар, үсемлек компонентлары, төрле төр жиһазлар һәм бизәүләр, кече архитектура формалары, капитал булмаган стационар булмаган объектлар, тәзекләндерүнең состав өлешләре буларак кулланыла торган тышкы реклама һәм мәгълүмат чаралары.

II. Территорияләрне тәзекләндерүгә, тотуны оештыруга һәм жыештыруга гомуми таләпләр

7.Торак пунктның бөтен территориясе һәм анда урнашкан барлык биналар (шул исәптән торак йортлар) һәм корылмалар (алга таба биналар, корылмалар) тәзекләндерелгә, тотылырга һәм жыештырылырга тиеш.

8.Гомуми файдаланудагы территорияләрне, шул исәптән урамнар, юллар, жирле әһәмияттәге автомобиль юллары, яр буйлары, скверлар, пляжлар, башка объектлар биләгән жир кишәрлекләрен тотуны һәм жыештыруны вәкаләтле органнар үз вәкаләтләре чикләрендә оештыра.

9.Физик һәм юридик затлар, аларның оештыру-хокукый формаларына бәйсез рәвештә, үзләренә милек хокукында, башка әйберләр яисә мәжбүри хокукларда (алга таба - жир кишәрлекләренең хокук ияләре) караган жир кишәрлеген, шулай ук биналарны, корылмаларны гамәлдәге законнарда һәм әлеге Кагыйдәләрдә

каралган күләмдә, мөстәкыйль рәвештә яисә махсуслаштырылган оешмаларны жәлеп итеп, жыештыралар үз акчаларын.

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка әйберләр яки мәжбүри хокук белән берничә кешегә карый икән, жыештырылырга тиешле территория милек хокукындагы өлешенә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә билгеләнә.

Әгәр жир участогы территориясендә төрле кешеләргә караган берничә бина, корылма булса, территорияне тоту һәм жыештыру чикләре якларның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаганда, жыештырылырга тиешле территория барлык милекчеләр яки биналарның, корылмаларның башка хужалары (кулланучылары) арасында тигез өлешләрдә билгеләнә.

Физик яки юридик зат милкендәге жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, хужалыктагы жир участогының чынлыкта барлыкка килгән чиге буенча территория жыештырылырга тиеш.

Әгәр бина, корылма милек хокукында яки башка әйберләр яки мәжбүри хокук белән берничә кешегә карый икән, фасадның эчтәлегә якларның килешүе белән билгеләнә ала.

Килешү булмаса, фасадны тоту милек хокукындагы өлешкә яки күчемсез милек объектына башка хокукка пропорциональ рәвештә башкарыла.

10.Жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын тоту һәм жыештыру муниципаль заказны урнаштыру нәтижеләре буенча әлегә төр эшләргә үткәргү конкурсында жиңгән махсуслаштырылган оешмалар тарафыннан башкарыла.

10.1.Күпфатирлы йортларның йорт яны территорияләрен карап тоту һәм жыештыру күпфатирлы йортлар белән идарә итү ысулларының берсенә туры китереп башкарыла: торак милекчеләре ширкәте яисә торак кооперативы яисә башка махсуслаштырылган кулланучылар кооперативы, идарәче оешма, күпфатирлы йортта гомуми милекне карап тоту һәм ремонтлау буенча эшләр башкаручы затлар - турыдан - туры күпфатирлы йорт белән идарә иткәндә йорт хужалары тарафыннан әлегә йортта (алга таба идарәче оешмалар).

11.Шәхси торак йортларның территорияләрен тоту һәм жыештыру мондый йортларның хужалары (эшкә алуучылар) тарафыннан башкарыла.

12.Яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын саклау һәм карау:

1) бирелгән жир участогы чикләрендә жир участогы милекчеләре яки башка хокук ияләре;

2) гомуми файдаланудагы яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә муниципаль заказ урнаштыру нәтижеләре буенча әлегә эшләргә башкаруга конкурс жиңгән вәкаләтле орган яки махсуслаштырылган оешма;

3) чикләнгән файдаланудагы (предприятие, оешма, учреждение) һәм махсус билгеләнештәге (санитар зоналар, су саклау зоналары, зиратлар, питомниклар) яшелләндерелгән территорияләр чикләрендә әлегә объектларның хужалары;

4) йорт яны территорияләре чикләрендә күп фатирлы йортларда торак биналар хужалары яки идарәче оешмалар;

5) жир өсте коммуникацияләренең саклау зоналарында, шул исәптән электр челтәрләрендә, яктырту челтәрләрендә, радиолинияләрдә күрсәтелгән коммуникацияләренең хужалары;

6) жир асты коммуникацияләренең саклау зоналарында (әгәр урнаштыру рәхсәт ителгән булса) күрсәтелгән коммуникацияләренең хужалары.

13.Урамнардан һәм юллардан жир асты һәм жир өстендәге суларны читкә алып китү өчен билгеләнгән кюветларны, торбаларны, дренаж корылмаларын жыештыру һәм чистарту, яңгыр канализациясе коллекторларын һәм яңгыр кабул итү коеларын чистарту аларны эксплуатацияләүне гамәлгә ашыручы оешмалар тарафыннан башкарыла.

14.Жәмәгать бәдрәфләрән урнаштыру һәм тоту тәртибе гамәлдәге законнарға, санитар кагыйдәләргә һәм нормаларға ярашлы билгеләнә.

Туалетларның санитар һәм техник торышы өчен аларның хужалары, хужалары, арендаторлары яки алар хезмәт күрсәткән махсус оешмалар җаваплы.

15.Төзекләндерү буенча эшләрнең вакытлычалыгы объектларның тиешле санитар һәм техник торышын тәэмин итүне исәпкә алып, заказчы тарафыннан билгеләнә.

16.Жирлек территориясен тоту һәм җыештыру чикләре физик һәм юридик затлар тарафыннан бирелгән жир участогы чикләренә туры китереп билгеләнә (жир участогы билгеләнгән тәртиптә рәсмиләштерелмәгән очракта, чынлыкта булган жир участогы чиге буенча).

17.Вәкаләтле орган билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә торак пункт территориясен, шул исәптән гомуми файдаланудагы территорияләрне тоту һәм җыештыру буенча эшләрнең үтәлешен контрольдә тоту.

III. Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир кишәрлекләрен, фасадларны һәм коймаларны, юлларны, шәхси торак йортларны, яңгыр канализациясе челтәрләрен, күзәтү һәм яңгыр коеларын, су агызу корылмаларын, техник элемент чараларын, тышкы яктырту объектларын, кече архитектура формаларын, стационар булмаган объектларны, төзелеш эшләре башкару урыннарын, жирләү урыннарын тоту буенча таләпләр, автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышлары. Торак пункт территориясен бәйрәмчә бизәү

Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир кишәрлекләрен тоту буенча гомуми таләпләр

18.Биналарны, корылмаларны һәм алар урнашкан жир участкаларын аларның милекчеләре яки башка хокук ияләре үзләре яки махсус оешмаларны үз акчалары хисабына җәлеп итү юлы белән тоталар.

19.Алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир участкаларын тоту үз эченә алар урнашкан биналарны, корылмаларны һәм жир участкаларын төзекләндерүне ала:

биналар, корылмалар фасадларының эчтәлегә;

- жир кишәрлеген җыештыру һәм санитар-гигиена чистарту;

гражданның, оешмалар һәм шәхси эшмәкәрләр эшчәнлегенә нәтижәсендә барлыкка килгән җитештерү һәм куллану калдыкларын җыю һәм чыгару;

- жир кишәрлегендә урнашкан яшелләндерү һәм төзекләндерү элементларын карап тоту һәм карап тоту.

20.Биналарның, корылмаларның фасадлары төзелеш өлешенә, декоратив бизәлешкә һәм инженер элементларына зыян китермәскә тиеш һәм тиешле эстетик хәлдә тотылырга тиеш. Бина фасадының төсө фасадның гомуми майданының 1% тан артмаска тиеш.

Биналар, корылмалар фасадларының эчтәлегә

21.Биналар, корылмалар фасадларының эчтәлегә үз эченә ала:

- конструктив элементларны һәм фасадларны, шул исәптән керү ишекләрен һәм козырькаларын, балкон һәм лоджияләрне, кәрнизләрне, канатларны һәм аерым баскычларны, төшү һәм баскычларны, витриналарны, декоратив детальләрне һәм башка конструктив элементларны вакытында ремонтлау һәм торгызу, һәм аларны буяу;

- су агымы, су агымы торбалары һәм су агызу урыннары булу-булмавын һәм аларны төзек хәлдә тотуны тәэмин итү;

герметизация, җепләрне, ярыкларны һәм тишекләренә ябу һәм чигү;

керү төркемнәрен, отмокларны, цоколь тәрәзәләре һәм подвалларга керү урыннарын торгызу, ремонтлау һәм вакытында чистарту;

фасадларның өслеген, шул исәптән фасад элементларын, аларның торышына һәм эксплуатация шартларына бәйләү рәвештә вакытында чистарту һәм юып чыгару;

тәрәзәләрне һәм витриналарны, элмә такталарны һәм күрсәткечләрне вакытында юу;

язулардан, рәсемнәрдән, белдерүләрдән, плакатлардан һәм башка мәгълүмати-басма продукциядән, шулай ук граффитидан чистарту.

22. Биналарның, корылмаларның, төзөгән кушылган торак булмаган биналарның хужалары, башка хокук ияләре һәм тиешле бурычлар йөкләнгән башка затлар:

кирәк булганда, эмма елына бер тапкырдан да сирәгрәк фасадларны чистартырга һәм юарга,

- кирәк булганда, эмма елына ике тапкырдан да сирәгрәк түгел, яз көне (жылыту системалары сүнгәннән соң) һәм көз көне (жылыту сезоны башланганчы), кагыйдә буларак, химик чаралар белән тәрәзәләрнең, балкон һәм лоджия ишекләренең, подъездлардагы керү ишекләренең эчке һәм тышкы өслеген чистартырга һәм юарга;

агымдагы ремонтны, шул исәптән фасадны буяуны, фасадның чын хәлен исәпкә алып, 5-6 ел эчендә үткәргән;

- фасадның аерым элементларына (цоколь, крылец, баскычлар, приемкалар, керү ишекләре, капкалар, цоколь тәрәзәләре, балконнар һәм лоджияләр, су агымы торбалары, тәрәзә төбөндәге агымнар, сызыклы ачышлар һәм башка конструктив элементлар) ярдәмчә ремонт ясарга;

фасадларның чыгып торган конструкцияләре жимерелү куркынычы янаган очракта саклау-кисәтү чараларын (капкалар, челтәрләр урнаштыру, элементның жимерелә торган өлешен демонтажлау һ. б.) башкарырга;

әгәр мондый элмә такта файдаланылмаса (арендатор (субарендатор) һәм башка очраклар чыкса) тышкы мәгълүматны урнаштыру чарасын (вывеска) сүтәргә.

23. Фасадларны эксплуатацияләгәндә рөхсәт ителми:

биналар һәм корылмалар фасадлары стеналары өслегенә зарарлануы (пычрануы): агып чыгу, буяуның кабыгы, ярыклар, катламланган штукатурка, тышлык, кирпич кирпичнең зарарлануы, тимер-бетон конструкцияләренең саклагыч катламының катламы һ. б.;

панельләр арасындагы тоташуларны герметизацияләүне бозу;

штукатурканың, тышлыкның, фасадларның, биналарның яки корылмаларның цоколь өлешендәге буяу катламының зарарлануы (катламлануы, пычрануы), шул исәптән тәрәзә, Керү приемкаларының конструкциясе төзексезлеге;

биналар һәм корылмалар фасадларының чыгып торган элементларына зыян китерү (пычрану): балконнар, лоджияләр, эркерлар, тамбурлар, кәрнизләр, козырькалар һ. б.;

балконнарның, лоджияләренең, парапетларның һәм башкаларның коймаларын жимерү (булмау, пычрану).;

бинаның фасадында һәм (яки) түбәсендә урнаштыру һәм эксплуатацияләү, тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын төзү, вәкаләтле орган белән килештерелгән паспортсыз, учреждение такталарынан, режимлы такталардан тыш;

фасадларда, тәрәзәләрдә (шул исәптән тәрәзә уемының эчке ягында), биналарның, корылмаларның һәм корылмаларның пыялалы ишекләрендә (шул исәптән ишектен пыялалы өслегенә эчке ягында) афишаларны, белдерүләрен, плакатларны һәм башка мәгълүмати-басма продукциясен алга таба куллану максатыннан элү һәм ябыштыру;

биналарның, корылмаларның фасадларына граффити салу, бу биналарның, корылмаларның, күп фатирлы йортның милекчеләренең ризалыгын алмыйча.

24. Кертү:

- подъездларга керү урынында мәгълүмат стендалары урнаштыру;

- проект карарына ярашлы рәвештә биналар түбәсендә эфир телевидениесен коллектив кабул итү системаларының антенналарын һәм кабельләрен урнаштыру. Йорт билгеләре

25. Биналар, корылмалар йорт билгеләре белән жиһазландырылырга тиеш.

26. Аншлаглар һәм номер билгеләре чисталыкта һәм төзек хәлдә булырга тиеш. Аншлагларның һәм номер билгеләренең чисталыгы һәм төзеклеге өчен биналарны тоту өчен җаваплы кешеләр җаваплы.

Керү төркемнәре (узеллар)

27. Биналарның, корылмаларның керү төркемнәрен яктырту жиһазлары, түбәтәй (козырька), өслеген тоташтыру элементлары (баскычлар һ.б.), инвалидларны һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәрен күчерү өчен җайланмалар һәм җайланмалар (пандуслар, периллар һ. б.) белән жиһазландырырга кирәк.

Пандус горизонталь канауларсыз, өслеге кытыршы текстуралы, беринди материалдан ясалырга тиеш. Пандусларның саклагыч конструкцияләре булмаганда, 75 мм биеклектәге саклагыч бортик һәм култыклар каралган. Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 дип кабул ителә.

Пандусны борганда яки аның озынлыгы 9 м дан артык булганда һәр 9 м дан да сирәгрәк 1,5 x 1,5 м зурлыктагы горизонталь майданчыкларны күздә тотарга киңеш ителә. Горизонталь майданчыкларда төшү тәмамлангач дренаж җайланмаларын проектларга кирәк. Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь өлешләрен тирә-юньдәге өслектән текстура һәм төс белән аерылып торырга кирәк.

Баскычның яки пандусның ике ягында да стенадан 40 мм ераклыкта урнашкан түгәрәк яки турыпочмаклы кисәктәге 800920 мм биеклектә култыклар каралган. Баскычларның киңлегенә 2,5 м һәм аннан да күбрәк булганда аергыч култыклар каралган. Култыкларның озынлыгы пандус озынлыгынан яки баскычның һәр ягынан 0,3 м-дан да ким булмаса тиеш. Култыкларның конструкцияләре кулның металл белән кагылуын булдырмаса тиеш.

28. Керү төркемнәрен проектлауда, яңартуда, бина, корылма фасадларын үзгәртүдә рөхсәт ителми:

подвалга һәм цоколь катына керү урыннары, идән дәрәжәсе җир дәрәжәсеннән 1,2 м югарырак урнашкан биналар, гомуми файдалану территориясендә чыга торган фасадларда;

жәяүлеләр хәрәкәтенә комачаулаучы терек элементлар (колонналар, терекләр һ. б.) төзелеше;

бинаның бөтен фасадының комплекслы чишелешен исәпкә алып, проект документациясен эшләмичә ике һәм аннан да күбрәк керү урыннары (булганнарын исәпкә алып) төзелеше;

тротуарлар зонасында тротуарның минималь норматив киңлегенә булган урам-юл чөлтәрен җиңел конструкцияләрдән (адымнар, пандуслар, веранда, яшелләндрерү) керү төркем элементларын янәшәдәге тротуарга 0,5 м артык урнаштыру;

күпфатирлы йортта керү төркем күпфатирлы йортның милекчеләренең ризалыгын алмыйча урнаштыру;

- торак бина хужасының ризалыгын алмыйча керү төркем төзү өчен балкон куллану;

күп фатирлы йортларда урнашкан торак булмаган биналарның керү төркемнәрен вәкаләтле орган белән килешмичә үз белдегә белән урнаштыру.

Түбә

29. Биналарның, корылмаларның түбәсе, су агызу системасы элементлары, төтен чыгару һәм вентиляция системалары башлыклары төзек хәлдә тотылырга һәм теләсә нинди һава шартларында йортларда яшәүчеләр һәм жәяүлеләр өчен куркыныч тудырмаса тиеш.

30. Кышкы вакытта биналарның хужалары һәм башка хокук ияләре, шулай ук идарәче оешмалар тарафыннан күпфатирлы йортлар белән идарә иткәндә түбәләрне кардан, боздан һәм сосулеклардан вакытында чистарту оештырылырга тиеш. Түбәләрне жәяүлеләр зоналарына караган якларда кардан чистарту участокларны саклау һәм барлык кирәкле саклык чараларын күрү белән һәм төүлекнең якты вакытында гына башкарылырга тиеш. Түбәнең башка битләреннән, шулай ук яссы түбәләрдән карны эчке ишегалды территорияләренә ташларга кирәк. Түбәдән жәяүлеләр юлы, жәмәгать транспортын көтү тукталышы, кар һәм бозның йөрү өлеше шунда ук жыештырылырга тиеш.

31. Кар һәм боз ташлаганда, сусаклагычлар казыганда, түбәдә ремонт һәм башка эшләр башкарганда агачлар һәм куакларның, электр белән тәэмин итүнең, яктыртуның һәм элементнең һава линияләренең, юл билгеләренең, юл светофорларының, юл коймаларының һәм юнөлеш бирүче жайланмаларның, жәмәгать транспортын көтү павильоннарының, декоратив бизәлешнең һәм биналарның инженер элементларының саклануын тәэмин итүче чаралар күрелергә тиеш. Күрсәтелгән элементлар зарарланган очракта, алар түбәне чистарткан һәм зыян китергән кеше хисабына торгызылырга тиеш.

32. Биналарның, корылмаларның түбәләрендә су агымы булырга тиеш, ул агып торган суның жәяүлеләр һәм жәяүлеләр зоналарына турыдан-туры элэгүенә юл куймаска тиеш. Су агымы, чокырлар, су агымы өзәлмәскә тиеш һәм жыелган су күләмен үткәргә исәпләнгән булырга тиеш. Жәяүлеләр зоналары булган биналар ягына чыккан су агымы жәяүлеләр юллары чикләреннән читкә китәргә тиеш.

33. Рәхсәт ителми:

биналарның, корылмаларның түбәсендә түбәләрне (көрәкләр, кыстыргычлар, ватыклар), төзәлеш материалларын, ремонт калдыкларын, кулланылмый торган механизмнарны һәм башка әйберләренә жыю;

биналарның түбәләреннән боз, кар һәм чүп-чарны су агымы торбалары воронкаларына ташлау.

Жир кишәрлекләрен карап тоту

34. Жир участоклары территорияләрен тоту үз эченә ала:

- көн саен чүп-чардан, яфраклардан, кардан һәм боздан (боздан) чистарту; юлларның, күперләренең, урамнарның, тротуарларның, юлларның, жәяүлеләр территорияләренең йөрү өлешен бозга каршы материаллар белән эшкәртү;

- карны жыю һәм сөртү;

- кар һәм боз (кар-боз формацияләрен) чыгару;

контейнер майданчыкларын, барлык төр калдыклар өчен контейнерларны, чүп урналарын, эскәмияләренә, кече архитектура формаларын һәм башкаларны чисталыкта һәм техник яктан төзәк хәлдә тоту һәм тоту;

чүп кабул итү камераларын, контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын жыештыру, юу һәм дезинфекцияләү;

яңгыр һәм эрегән суларны читкә алып китү;

каты көнкүреш, эре габаритлы һәм башка калдыкларны жыю һәм чыгару;

тузан барлыкка килүне киметү һәм һаваны дымландыру өчен территорияне сугару;

- яшеллекләренең саклануын тәэмин итү һәм аларны карау;

коммуналь билгеләнештәге объектлар, инженерлык коммуникацияләре (корылмалар), юллар, тимер юллар, күперләр, жәяүлеләр үтү урыннары төзәлгәннән, реконструкцияләнгәннән һәм ремонтланганнан соң төзәкләндерүнең бозылган элементларын торгызу, реставрация, археология һәм башка жир эшләре үткөрү;

күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын (яңгыр канализациясе), гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә ярашлы рәвештә жир асты коммуникацияләре коеларын (корылмаларын) тоту;

-жир кишәрлекләренә коймаларын тоту, шул исәптән жиимерелгән (жиимерелгән, сүтелгән) биналарның, корылмаларның коймаларын урнаштыру һәм тоту, алар чит кешеләрнең территориягә үтеп керү һәм (яки) рәхсәтсез урыннарда калдыклар урнаштыру мөмкинлеген булдырмау, шулай ук аларны пычрактан, кардан һәм мәгълүмати-басма продукциядән вакытында чистартуны тәэмин итү.

Юлларны саклау

35.Юлларны тотуны муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлегә төр эшләренә башкаруга конкурс жиңгән махсуслаштырылган оешмалар башкара.

36.Юл территорияләрен тоту үз эченә ала:

юлларны, тротуарларны, ясалма юл корылмаларын, квартал эчендәге юлларны ремонтлау;

тротуарлардан (йөтүче зоналарыннан, юллардан) һәм юлның йөрү өлешеннән, ясалма юл корылмаларыннан пычрак, чүп-чар, кар һәм боз (бозлык) жыю;

- юу һәм юл япмаларын сугару;

газоннар һәм яшеллекләр турында кайгырту;

тышкы яктырту терәкләрен һәм жәмәгать һәм тимер юл транспортының контакт челтәрен ремонтлау;

кече архитектура формаларын ремонтлау һәм буяу;

ясалма юл корылмалары составына керүче Күзәтү һәм яңгыр кабул итү коеларын, тау канауларын һәм ачык тәлинкәләренә төзү, ремонтлау һәм чистарту;

коймаларны, коймаларны, турникетларны, кечкенә архитектура формаларын төзү, ремонтлау һәм ел саен буяу.

37.Юл япмаларын саклау максатларында рәхсәт ителми:

йөк ташу;

урамнарда йөкләү-бушату эшләре вакытында рельсларны, бүрәнәләренә, тимер балкаларны, торбаларны, кирпичне, башка авыр әйберләренә ташлау һәм аларны жыю;

- юл һәм тротуарларда төзелеш материалларын һәм төзелеш калдыкларын ташлау һәм (яки) жыю.

38.Юлларны төзекләндерүнең аерым элементларына таләпләр:

- металл юнәлеш бирүче жәяүлеләр коймаларын һәм тротуар баганаларын сезонлы буяу ел саен кышкы сезон тәмамланганнан соң, төзекләндерү айлыгы вакытында башкарыла. Буяу алдыннан коймалар ремонтланырга, пычрактан чистартылырга, юылырга һәм туфракка салынырга тиеш;

- барлык юл билгеләре заказчы билгеләгән чират срокларында һәм тәртибендә юл билгеләрен ясауга расланган паспортлар (схемалар) нигезендә башкарылырга тиеш;

юлларны билгеләү таләп ителгән төс һәм яктылык - техник характеристикаларны, тоташтыру коэффициентын, эксплуатация чорында майдан буенча саклануны тәэмин итәргә тиеш;

- юл билгеләрен ныгыту конструкцияләре һәм системалары күрү шартларына һәм монтажлау мөмкинлегенә бәйле рәвештә сайлана;

- юл билгеләре төзек хәлдә тотылырга, вакытында чистартылырга һәм юылырга тиеш.

Вакытлыча урнаштырылган юл билгеләре аларны урнаштыру кирәклеген китереп чыгарган сәбәпләренә бетергәннән соң бер тәүлек эчендә алына;

- визуаль-коммуникацион Система элементлары: Транспорт һәм жәяүлеләр хәрәкәте юнәлешләре күрсәткечләре, торак пунктның планлаштыру-структура элементлары күрсәткечләре аларга хәрәкәт юнәлешен күрсәтү өчен юлларда һәм транспорт развязкаларында урнаштырыла;

Шәхси торак йортларны тоту һәм территорияләрне төзекләндерү

39. Шәхси торак йортларның милекчеләре (яки) яллаучылары (алга таба торак йортларның хужалары), әгәр закон яки килешүдә башкасы каралмаган булса,:

- торак йортлар фасадларының, коймаларның (коймаларның), шулай ук йорт хужалыгы чикләрендәге башка корылмаларның тиешле хәле, аларны вакытында ремонтлау һәм буяу;
- торак йортта тиешенчә урнаштырылган номер билгесе;
- йорт хужалыгы территориясен тәртиптә тоту һәм тиешле санитар хәлдә тотуны тәмин итү;
- йорт хужалыгы чикләрендә яшеллекләргә тәртиптә тоту, куакларны һәм агачларны санитар кисү, газүткәргечләрнең, кабель һәм һава электр тапшыру линияләренең һәм башка инженерлык челтәрләренең саклау зонасында агачлар утыртуга юл куймау;
- су агымы өчен канау һәм торбаларны чистарту, язгы чорда эрегән суларны үткөрүне тәмин итү;
- үзәкләштерелгән канализация булмаганда бирелгән жир участогы чикләрендә санитар нормаларга ярашлы рәвештә жирле канализация, юыну чокыры, бәдрәф жиһазлары, аларны даими рәвештә чистарту һәм дезинфекцияләү;
- каты һәм зур габаритлы калдыкларны махсус майданчыларда урнаштырылган контейнерларга җыю;
- билгеләнгән тәртипкә ярашлы рәвештә каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны вакытында җыю һәм чыгару.

40. Шәхси торак төзелеше территориясендә рәхсәт ителми:

- чүп үләннәре белән пычрату, яфракларны, калдыкларның һәм чүп-чарның теләсә нинди төрләрен йорт хужалыклары территорияләрендә һәм чикләреннән читтә яндыру;
- "йорт яны" территориясен теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;
- йорт читендә койма урнаштыру;
- йорт хужалыгы территорияләрендә һәм аларга якин территорияләрдә яфракларны, теләсә нинди калдыкларны һәм чүп-чарны яндырырга;
- күмер, савыт, утын, эре габаритлы калдыклар, төзелеш материаллары, йорт хужалыгы территориясе артында җыярга;
- ишегалды корылмалары төзү, йорт хужалыгы территориясе артындагы чокырларны төзекләндерү;
- бу территориянең урам юлларында махсус транспорт һәм урып-җыю техникасына керүне кыенлаштыра торган яки аңа керүне тыя торган киртәләр урнаштырырга;
- территорияне төзекләндерү элементларын җимерергә һәм бозарга, сулыкларны тыгарга;
- комплектланмаган (төзек булмаган) транспорт чарасын йорт хужалыгы территориясендә сакларга;
- тирә-яктагы территорияне теләсә нинди калдыклар белән чүпләргә;
- су салу чүпләкләре җайланмаларын урнаштырырга, сыек пычракларны агызырга, җитештерү һәм куллану калдыкларын юл өлешләренә чыгарырга.

Җир участогы хужасы хужалык корылмалары төзегән очракта, янәшәдәге территориядә төзелеш материалларын вакытлыча (6 айга кадәр) җыярга рәхсәт ителә. Шулай ук вакытта автотранспорт йөрүе тәмин ителергә тиеш.

Яңгыр канализациясе челтәрләрен, күзәтү һәм яңгыр коеларын, су агызу корылмаларын тоту

41. Күзәтү һәм яңгыр кабул итү коелары, жир асты коммуникацияләре коелары, люклар (рәшәткәләр) ябык хәлдә булырга һәм транспортның һәм җәяүлеләрнең куркынычсыз хәрәкәтен тәмин итүче төзек хәлдә тотылырга тиеш.

42. Кабул итү, тупик, күзөтү һәм башка коеларны һәм камераларны саклау, чистарту һәм техник яктан төзөк хәлдә тоту аларның хужалары тарафыннан гамәлдәге дәүләт стандартлары таләпләренә ярашлы рәвештә тәмин ителә.

43. Жирлектә яңгыр канализациясенә магистраль һәм квартал эчендәге чөлтәрләрен тоту һәм эксплуатацияләү жирлек бюджетында бу максатларга каралган акчалар чикләрендә махсуслаштырылган оешмалар белән төзелгән килешүләргә нигезендә башкарыла.

Яңгыр канализациясенә ведомство чөлтәрләрен тоту һәм эксплуатацияләү тиешле оешмаларның акчалары хисабына башкарыла.

Хужасыз инженерлык коммуникацияләргә һәм күзөтү коелары юлларны тотуны гамәлгә ашыручы махсус оешмалар тарафыннан тиешле куркынычсыз хәлдә тотылырга тиеш.

44. Яңгыр канализациясе коллекторларын саклау максатыннан коллектор күчәрешеннән һәр якка 2 м саклау зонасы урнаштырыла.

45. Яңгыр канализациясе коллекторларының саклау зонасы чикләрендә тиешле документларны рәсмиләштермичә һәм эксплуатацияләүче оешма, башка органнар белән язмача килешмичә, гамәлдәге законнарда билгеләнгән очракларда рөхсәт ителми:

- жир эшләрен башкару;

яңгыр канализациясе чөлтәрләренә зыян китерергә, су кабул итү люкларын ватарга яки жимерергә;

төзелешне гамәлгә ашыру, сөүдә, хужалык һәм көнкүреш корылмаларын урнаштыру;

сәнәгать, көнкүреш калдыкларын, чүп-чарны һәм башка материалларны ташларга.

46. Урамнарны, биналарны, корылмаларны су басу, суүткәргеч, канализация, яңгыр жайланмалары, системалар, чөлтәрләр һәм корылмалар төзөк булмау сәбәпле су агып китүдән бозлар барлыкка килү, шулай ук газоннарда, тротуарларда, урамнарда һәм ишегалды территорияләренә су ташлау, суырту яки агызу рөхсәт ителми.

47. Торак территориясендә суны йота торган коелар һәм парга әйләндерү мәйданчыклары урнаштыру рөхсәт ителми.

48. Яңгыр кабул итүче коелар рәшәткәләргә даими рәвештә чистартылган хәлдә булырга тиеш. Аларның үткөрү сәләтен чикләүче рәшәткәләргә һәм коеларны тыгып, тутырырга ярамый. Яңгыр канализациясенә күзөтү һәм яңгыр кабул итү коеларын профилактик тикшерү һәм аларны чистарту елына ике тапкырдан да сирәгрәк башкарылмый. Күзөтү һәм яңгыр кабул итү коеларын чистартканның соң, алынган пычрануның барлык төрләргә шунда ук чыгарылырга тиеш.

49. Күзөтү коелары люкларын тоташтыру бер дәрәжәдә башкарылырга тиеш, юллар, тротуарлар, жәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар белән капланган.

Күзөтү коелары люкларының юл өлеше, тротуарлар, жәяүлеләр һәм велосипед юллары, яшел зоналар белән 2 см - дан артык булмаган, яңгыр кабул итү коелары белән 3 см-дан артык булмаган тоташу дәрәжәсе тайпылырга мөмкин.

50. Капкачлары яки рәшәткәләргә жимерелгән яки юк булган коммуникация коелары, ачыкланганнан соң ук, чөлтәргә эксплуатацияләүче оешма тарафыннан көртәләнергә, тиешле күзөтү билгеләргә белән билгеләнергә һәм билгеләнгән срокларда алыштырылырга тиеш.

51. Инженерлык чөлтәрләрендә планы эшләр вакытында канализация агынтыларын канализация чөлтәренә иң яқын коеларына, суүткәргеч суына һәм жылылык чөлтәрләреннән суны яңгыр канализациясенә (ул булганда) агызу башкарыла. Юлга су ташлау тыела.

Агып чыгу нәтижәләрен бетерү зыян күргән инженерлык чөлтәрләргә хужалары көчә һәм акчалары хисабына башкарыла.

52.Яңгыр канализациясе челтәрләренәң төзек техник торышы өчен җаваплылык (шул исәптән люкларны, рәшәткәләрне вакытында ябу) эксплуатацияләүче оешмаларга йөкләнә.

Техник элементә чараларын тоту

56.Рөхсәт ителми:

бер бинадан икенчесенә һава ысулы белән элементә кабельләре салганда юлларны кисеп чыгу;

- кабель запасларын тарату шкафыннан читтә урнаштырыгыз;

57.Милекчеләр (хужалар) техник элементә чараларын (кабельләр, кабельләрне ныгыту элементлары, бүлү һәм муфта шкафлары һәм башкалар), шулай ук алар ярдәмендә тоташтырыла торган техник җайланмаларны тиешле хәлдә (изоляция тышчасы өзәлүгә һәм/яки булмауга, буяу булмауга, коррозиягә һәм/яки механик зыянга юл куймау, чыбыкларны бәйләү һәм/яки аларны терәкләргә төрү яктырту һәм электр тапшыру линияләре).

Тышкы яктырту объектларының (чараларының) эчтәлегә

58.Тышкы яктырту элементларына яктырткычлар, кронштейннар, терәкләр, чыбыклар, кабельләр, энергия чыганакалары (шул исәптән жыюлар, туклану пунктлары, идарә итү тартмалары) керә.

59.Урамнар, юллар, җәяүлеләр тротуарлары, торак кварталлар, ишегаллары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның территорияләре, шулай ук иҗтимагый һәм торак биналарның аншлагалары һәм номер билгеләре, юл билгеләре һәм күрсәткечләре, торак мәгълүмат элементлары һәм витриналар төүлекнең караңгы вакытында яктыртылырга тиеш.

60.Биналар һәм корылмалар хужалары, милек формаларына карамастан, проектлар буенча биналарны һәм корылмаларны архитектура-сәнгать яктырту булуын һәм эшләвен тәэмин итәргә тиеш.

61.Төп мәйданнарда, магистральләрдә һәм урамнарда, транспорт тоннельләрендә эшләми торган яктырткычлар саны 3 проценттан артмаска тиеш, башка торак территорияләрдә (район билгеләнәшәндәге урамнар, ишегалды территорияләре) 5 процент, Җир асты җәяүлеләр үтү урыннарында 10 процент көндәзгә, шулай ук кичкә һәм төнгә режимда (10 яктырткычка бер яктырткыч кертәлмәгән рөхсәт ителә).

62.Терәгөмөшлә газ разрядлы лампалар махсус бу максатлар өчен бүлөп бирелгән биналарда сакланьрга һәм утильләштерү өчен махсус предприятиеләргә чыгарылырга тиеш.

Күрсәтелгән лампаларны торак чүпләкләренә, чүп эшкәртү заводларына чыгарырга ярамый.

63.Металл терәкләр, кронштейннар һәм тышкы яктырту җайланмаларының башка элементлары чисталыкта булырга, крен, коррозия очагы булмауска һәм кирәк булганда милекчеләр (хужалар, кулланучылар) тарафыннан буялырга тиеш, әмма өч елга бер тапкырдан да сирәгрәк түгел, һәм төзек хәлдә тотылырга тиеш.

64.Бердәм тышкы яктырту системасына тоташтырылган урам һәм йорт яны яктыртуларын тотуны һәм ремонтлауны муниципаль заказны урнаштыру нәтижеләре буенча әлегә төр эшләренә башкаруга конкурс җиңгән вәкаләтле орган яки махсуслаштырылган оешма башкара.

Торак йортларның кереш бүлү җайланмаларына тоташтырылган йорт яны яктыртуын саклау һәм ремонтлауны идарәче оешмалар башкара.

65.Тышкы яктырту таянычлары, җәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре таянычлары, саклагыч, аергыч коймалар, юл корылмалары һәм юл җиһазлары элементлары буялырга, язулардан һәм теләсә нинди Мәгълүмати-басма продукциядән чистартылырга, төзек хәлдә һәм чисталыкта тотылырга тиеш.

66. Тышкы яктырту терәкләрен, жәмәгать (тимер юл) транспортының контакт челтәре терәкләрен алыштырганда, күрсәтелгән конструкцияләр өч тәүлек эчендә челтәр хужалары тарафыннан сүтелергә һәм чыгарылырга тиеш.

Тышкы яктыртуның жиңмерелгән терәкләрен чыгару юллардагы терәк хужасы тарафыннан шундук, калган территорияләрдә мондый ихтыяж ачыкланганнан соң (демонтажланганнан соң) бер тәүлек дөвамында башкарыла.

67. Яктырту терәкләрендә һәм жәмәгать (тимер юл) транспортының Контакт челтәрендә урнаштырылган барлык элементларның һәм объектларның төзек һәм куркынычсыз торышы һәм канәгатьләнерлек тышкы кыяфәте өчен әлеге терәкләрнең хужасы (хужасы) жаваплы.

68. Тышкы яктырту жайланмаларын чыбыклар өзелгәндә, терәкләр, изоляторлар зыян күргәндә файдалануга рөхсәт ителми.

Электр чыбыкларының өзелүе яки терәкләрнең зарарлануы белән бәйлә тышкы яктырту жайланмаларының эшендә бозылуларны ачыклаганнан соң ук төзәтергә кирәк.

69. Сымнарны һәм кабельләргә тышкы яктырту челтәрләренә һәм жайланмаларына үз белдеге белән тоташтыру һәм тоташтыру рөхсәт ителми.

70. Тышкы яктырту объектлары яки тышкы яктырту чаралары белән жиһазландырылган объектлар, шулай ук тышкы яктырту объектларына (чараларына) хезмәт күрсәтүче оешмаларның милекчеләре (хужалары) :

- урамнарның, юлларның тиешле яктыртылуын, терәкләрнең һәм яктырткычларның, яктырткыч жайланмаларның сыйфатын күзәтергә, бозылган яки зыян күргән очракта вакытында ремонт ясарга;

- билгеләнгән тәртип буенча яктыртуны кабызуны һәм сүндерүне күзәтергә; тышкы яктыртуны урнаштыру, тоту, урнаштыру һәм эксплуатацияләү һәм бизәү кагыйдәләрен үтәргә;

- тышкы яктырткычларны вакытында алыштырырга.

Кече архитектура формаларының эчтәлеге

72. Кече архитектура формаларына монументаль-декоратив бизәү элементлары, мобиль һәм вертикаль яшелләндерү өчен жайланмалар, су жайланмалары, муниципаль жиһазлар, торақ пункт территориясендә коммуналь-көнкүреш һәм техник жиһазлар керә.

73. Кече архитектура формаларын тоту бирелгән жиң кишәрлекләре чикләрендә, гомуми файдаланудагы территорияләрдә хокук ияләре тарафыннан башкарыла муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлеге төр эшләргә башкаруга конкурс жиңгән оешма белән килешү нигезендә вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

74. Кече архитектура формалары ияләре:

кечкенә архитектура формаларын чисталыкта һәм төзек хәлдә тоту;

язгы чорда кече архитектура формаларын планлы тикшерү, аларны иске буядан, тутыкмадан чистарту, юып, буяу, шулай ук сынган элементларны алыштыру;

кышкы чорда кечкенә архитектура формаларын, шулай ук аларга якынлашу юлларын кардан һәм боздан чистартырга;

елына бер тапкырдан да ким булмаган күләмдә комлыкларны жайлаштыру, комлыкларда комны алмаштыру;

балалар, спорт, хужалык майданчыклары һәм ял итү майданчыклары жиһазларының конструктив элементларының ныклығы, ышанычлылығы һәм куркынычсызлыгы таләпләренә туры килүен күзәтергә;

- фонтаннар эшләгән чорда су өсләген чүп-чардан көн саен чистартып торырга кирәк.

75. Рөхсәт ителми:

- кече архитектура формаларын максатсыз куллану (балалар уен майданчыкларында өлкәннәрнең ялы, спорт майданчыкларында кер киптерү һ. б.);

теләсә нинди Мәгълүмати-басма продукцияне кече архитектура формаларына элдерергә һәм ябыштырырга;
кечкенә архитектура формаларын һәм аларның конструктив элементларын вату һәм бозу;

фонтаннарда су коену.

Стационар булмаган объектларны тоту

76. Стационар булмаган объектларны урнаштыру мондый объектларны урнаштыру схемасы буенча муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

77. Жир участогын арендау срогы тәмамлангач, стационар булмаган объект арендатор тарафыннан сүтелергә, ә жир участогы азат ителергә һәм башлангыч хәлгә китерелергә тиеш.

78. Стационар булмаган объектларның хужалары булган юридик һәм физик затлар:

- аларны ремонтлау һәм буяу. Ремонт проект документациясендә билгеләнгән тышкы күренешне һәм төсне саклауны исәпкә алып башкарылырга тиеш;

- стационар булмаган объектлар янында урналар урнаштырырга, урналарны көн дәвамында кирәк булганда, эмма тәүлегенә бер тапкырдан да сирәгрәк чистартырга, урналарны елына бер тапкырдан да сирәгрәк буярга.

79. Рәхсәт ителми:

стационар булмаган объектларга проектларда каралмаган төзүгә, козырькалар, навеслар һәм башка конструкцияләр төзүгә;

стационар булмаган объектлар янында сәүдә-суыту жиһазларын кую;

стационар булмаган объектларда һәм аларның түбәләрендә савыт - саба, товарлар, детальләр, көнкүреш һәм житештерү характерындагы башка әйберләргә жыйнарга, шулай ук стационар булмаган объектларны склад максатлары өчен кулланырга;

- стационар булмаган объектлар арасындагы янгынга каршы өзеклекләргә жиһазлар, калдыклар белән тутырырга.

Төзелеш эшләрен башкару урыннарын тоту

80. Төзелеш майданчыларын тоту, ремонт, төзелеш һәм башка эш төрләре тәмамлангандан соң төзекләндерүне торгызу төзүчегә йөкләнә.

Төзелеш бөткән, эш алып барылмый торган объектлар төзелеш чөтәлләре белән ябылырга тиеш

81. Төзелеш, ремонт һәм башка төр эшләр башланганчы, шулай ук житештерү чорында:

- Башкарма комитетның хокукый актлары таләпләренә туры китереп, төзелеш майданчыгы территориясенә бөтен периметры буенча типовой койма урнаштырырга;

төзелеш майданчыгының гомуми тотрыклылыгын, ныклыгын, ышанычлылыгын, эксплуатация куркынычсызлыгын тәэмин итәргә;

төзелеш майданчыгының тиешле техник торышын, аның чисталыгын күзәтергә, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басу продукциясеннән һәм граффитидан вакытында чистартырга;

- төзелеш майданчыгы территориясенә кергәндә төзелеш объектының гамәлдәге төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә җавап бирүче мәгълүмат цитын урнаштырырга һәм аны тиешле хәлдә тотарга;

төзелеш майданчыгы периметры буенча тышкы яктыртуны тәэмин итәргә;

- төзелеш майданчыгына төзекләндерелгән керү юлларын, майданчык эчендәге юлларны һәм урамнарның (юлларның) йөрү өлешенә пычрак һәм чүп-чарны чыгаруны булдырмаучы транспорт чаралары тәгәрмәчләрен чистарту яки юу пунктларын жиһазландырырга;

төзелеш майданчыгы территориясендә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын жыю өчен контейнерлар һәм (яки) бункерлар булуны тәэмин итәргә;

төзелеш майданчыгы территориясеннән билгеләнгән тәртиптә каты көнкүреш, эре габаритлы һәм төзелеш калдыкларын чыгаруны оештыруны тәэмин итәргә;

төзелеш майданчыгы территориясеннән жыелган һәм калдыклар булмаган карны билгеләнгән тәртиптә килешенгән махсус билгеләнгән урыннарга чыгаруны тәэмин итәргә;

эшләрне башкарганда жир асты инженер коммуникацияләренең, тышкы яктырту челтәрләренең, яшеллекләренең һәм кече архитектура формаларының саклануын тәэмин итәргә.

Башкарма комитетның тиешле рөхсәтеннән башка юлларның һәм тротуарларның йөрү өлешен тарайту яки ябу;

- чүп-чарны яндыру һәм төзелеш производствосы калдыкларын утильләштерү.

Жирләү урыннарының эчтәлеге

84.Этик, санитар һәм экологик таләпләргә туры китереп бирелгән жирләү урыннарын тоту федераль законнар һәм муниципаль хокукый акт белән билгеләнгән жирләү урыннарын тоту кагыйдәләре нигезендә башкарыла.

85.Жирләү урыннарын санитар тотуны муниципаль заказны урнаштыру нәтижәләре буенча әлеге төр эшләрне үткөрү конкурсында җиңгән махсуслаштырылган оешма башкара.

86.Жирләү урыннарын тоту таләпләре:

- зиратлардагы жәмәгать бәдрәфләре чиста һәм төзек хәлдә булырга тиеш.

Жәмәгать бәдрәфләре территориясендәге урналар чистартылырга тиеш;

- зират территориясендәге чүп контейнерлары һәм урналар чистартылырга тиеш.

Калдыклар тупланган саен, 3 көнгә бер тапкырдан да сирәгрәк чыгарылырга тиеш;

- ауган һәм авария хәлендә агач утырту рөхсәт ителми. Авария хәлендәге агачлар табылганнан соң бер тәүлек эчендә сүтелергә тиеш;

каралмаган каберләр яки шәхесләре билгеләнмәгән үлгәннәр каберләре пычрактан һәм чүп-чардан чистартылырга, калкулык һәм кабер ташы белән җиһазландырылырга тиеш.

87.Кышкы чорда жирләү урыннарының үзенчәлекләре:

- зиратларның үзек юллары, керү юллары, тротуарлар киңәйтелергә һәм кардан чистартылырга тиеш. Боз калдыклары булмаган тигез кар өермәсе булырга мөмкин;

- үзек юллар, керү юллары, тротуарлар бозга каршы материаллар белән эшкәртелергә тиеш. Юлларның һәм тротуарларның йөрү өлешен эшкәртү кар яуганнан соң ук башланырга тиеш;

- беренче чиратта карны чыгару, бозны казу һәм Үзек һәм керү юлларынан кар-боз формацияләрен бетерү кирәк;

- жирләү урыннарының жәяүлеләр зоналарында бозга каршы материаллар кулланырга, юллардан чистартыла торган тозлы кар һәм бозны каберләргә, газоннарга, куакларга җыярга ярамый.

88. Жәйге чорда жирләү урыннарының үзенчәлекләре:

үзек юллар, керү юллары, тротуарлар, каберләр арасындагы юллар һәм күмелгән урыннарда гомуми файдаланудагы башка территорияләр төрле пычранулардан чистартылырга тиеш;

-яшеллекләрне санитар кисү, чүп үләннәрен агач-куаклыктардан алып ташлау буенча чаралар ел саен үткәрелергә тиеш.

89.Жирләү урынын, кабер өстенә куелган корылманы (хачлар, һәйкәлләр, плитәләр, зиратлар һ.б.) карау, чәчәкләр һәм декоратив куаклар утырту, колумбарийдагы нишаны карау буенча эшләрне ире(ой), туганнары, үлгән

кешенең законлы вәкиле яки санитар таләпләрне мәжбүри үтәп башка кеше башкара.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларын тоту
90.Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау тукталышларын (алга таба тукталыш) гамәлдәге төзелеш нормаларына һәм кагыйдәләренә, шулай ук әлеге Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә тукталышны урнаштыру өчен бирелгән жир участогының Хокук иясе (алга таба хужасы) тоту.

91. Хужалар бурычлы:

тукталыш территорияләренең бөтен периметры буенча механик тәэсирләргә һәм тышкы мохит тәэсирләренә чыдам булырга тиешле койма урнаштырырга;

тукталышларның тиешле техник торышын, аларның чисталыгын күзәтергә, пычрактан, кардан, боздан, мәгълүмати-басу продукциясеннән вакытында чистартырга;

Материалларны жыюга, комплектланмаган транспортны, тукталыш территорияләрендә һәм тукталышларга яқын территорияләрдә төрле конструкцияләргә саклауга юл куймаска;

тукталыш территорияләрен гамәлдәге нормалар һәм кагыйдәләр таләпләренә туры килгән яктылыкны тигез бүлүнә тәэмин итүче тышкы яктырту белән жиһазландырырга;

тукталыш территорияләрендә автомобильләр юуга һәм ягулык-майлау материаллары агып торган автомобильләр тукталышына юл куймаска;

- санитар һәм янгынга каршы кагыйдәләргә үтәп, тукталыш территорияләрен тоту.

- даими рәвештә санитар эшкәртү һәм чистарту үткәрергә, калдыкларны жыю өчен контейнерлар (урналар) урнаштырырга, каты көнкүреш калдыкларын, карны даими чыгаруны тәэмин итәргә;

- инвалидларның тукталышлар территориясенә киртәсез керүен тәэмин итү.

Инвалидлар махсус автотранспорт чараларын парковкага урыннарыннан «Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 24.11.1995 ел, № 181-ФЗ Федераль законның 15 статьясы нигезендә бушлай файдаланалар.

Торак пункт территориясен бәйрәмчә бизәү

92.Торак пункт территориясен бәйрәмчә бизәү дәүләт һәм башка бәйрәмнәр, мөһим вакыйгалар белән бәйлә чаралар үткөрү чорында башкарыла.

Бәйрәм бизәлеше дәүләт һәм муниципаль флаглар, лозунглар, гирляндалар, паннолар, декоратив элементлар һәм композицияләр, стендлар, трибуналар, эстрада урнаштыруны, шулай ук бәйрәм иллюминациясе җайланмасын үз эченә ала.

Бәйрәм бизәлеше элементларын эзерләгәндә һәм урнаштырганда, юл хәрәкәтен көйләүнең техник чараларын төшерергә, зарарларга һәм аларның күрүчәнлеген начарлатырга ярамай.

IV. Торак пункт территорияләрен җыештыру тәртибе, шул исәптән төзекләндерү эшләре исемлегенә һәм аларны үтәүнең вакытлычалыгы

Торак пункт территориясен җыештыруга һәм тотуга гомуми таләпләр

93. Торак пункт территориясен җыештыру һәм тоту:

1) жәйге чорда 15 апрельдән 14 октябрьгә кадәр;

2) кышкы чорда 15 октябрьдән 14 апрельгә кадәр.

Күрсәтелгән сроклар Башкарма комитет тарафыннан һава шартларына бәйлә рәвештә төзәтелә ала.

94.Торак пункт территориясен җыештыру:

1) торак пункт территориясен тоту, җыештыру буенча системалы эшләр;

2) Башкарма комитетның хокукый актларына ярашлы рәвештә бердәнбер массакуләм чаралар (өмәләр).

95.Торак пункт территориясен җыештыру жәйге чорда торак пункт территориясенә пычрануын һәм тузанлылыгын киметү максатыннан юып, сугару,

сөртү һәм торак пункт территориясен тоту буенча башка эшләр үткөрү юлы белән башкарыла һәм үз эченә ала:

ясалма япма белән капланган территорияләрне сөртү (коры һава торышында су сибү), урам-юл челтәре объектларының һәм яңгыр канализациясе белән жиһазландырылган ясалма япма белән башка территорияләрнең юл япмаларын тузаннан һәм пычрактан юу. Юл япмаларын, майданнарны, тротуарларны һәм башка ясалма япма белән капланган территорияләрне юып чыгару япманың бөтен кичлегенә башкарыла;

яңгыр канализациясе рәшәткәләрен чистарту;

- барлык территориядән чүп жыю;

ел саен, 1 июньгә кадәр, кечкенә архитектура формаларын, бакча һәм урам жиһазларын, урналарны, спорт һәм балалар майданчыкларын, коймаларны, бордюрларны буяу;

гомуми файдаланудагы территорияләрдә, яшелләнделерелгән чикләнгән файдалану һәм махсус билгеләнештәге территорияләрдән тыш, үләнне вакыт-вакыт (үләннең Биеклегә 15 см артык булганда) чабу һәм тәүлек девамында чабып алынган үләнне жыю;

яфрак төшү чорында коелган яфракларны жыю һәм чыгару тәүлегенә бер тапкыр; юганнан соң чүп-чардан чүп-чар янындагы тәлинкәләрне жыештыру.

96. Кышкы чорда гомуми файдаланудагы территорияләрне жыештыру үз эченә ала:

- юл япмаларын һәм тротуарларны кардан, боздан һәм чүп-чардан чистарту;

тайгаклык яки бозлавык барлыкка килгәч жәяүлеләр зоналарына, баскычларга ком сибү, юл япмаларын бозлавыкка каршы материал белән эшкәртү;

язгы чорда карны йомшарту һәм эрегән суларны читкә чыгаруны оештыру.

97. Торак пункт территориясендә башкарыла торган урып-жыю эшләренең технологиясе һәм режимнары, һава шартларына карамастан, Транспорт чараларының һәм жәяүлеләрнең тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

98. Кышкы чорда жәяүлеләр тротуарларын, жир өсте юлларын, баскычларны жыештыру үзенчәлекләре:

- интенсив кар яуган чорда жәяүлеләр тротуарлары, баскычлар бозга каршы материаллар белән эшкәртелгә һәм чистартылырга тиеш;

- бозлавык барлыкка килгәч, бозлавыкка каршы материаллар белән беренче чиратта баскычлар, аннары тротуарлар эшкәртелә.

Бозга каршы материаллар белән эшкәртү вакыты тайгаклык ачыкланганнан соң дүрт сәгатътән артмаска тиеш;

калдыклар һәм химик реагентлар белән пычранмаган юеш карны газонга яки бу максатлар өчен алдан билгеләнгән урыннарда, яшеллекләр саклану һәм эрегән сулар агымын тәэмин итү шарты белән жыярга рәхсәт ителә.

99. Торак пункт территориясендә рәхсәт ителми:

урамнарда, майданнарда, яшеллекләр белән участокларда, скверларда, паркларда, газоннарда, пляжларда һәм башка гомуми файдаланудагы территорияләрдә сорить;

гамәлдәге законнарда ярашлы рәвештә жирлөү урыннарыннан тыш гомуми файдаланудагы территорияләрдә мемориаль каберлек корылмалары (истәлекле Корылмалар, коймалар) урнаштырырга;

- бу максатлар өчен каралмаган урыннарда, шул исәптән муниципаль жәмәгать транспорты маршрутларының соңгы пунктларында транспорт чараларын юарга, салонны чистартырга һәм техник хезмәт күрсәтергә;

биналарны һәм корылмаларны төзекләндерү элементларын, һөйкәлләрне, мемориаль такталарны, агачларны, куакларны, кече архитектура формаларын һәм гомуми файдалану территорияләрендә төзекләндерүнең башка

элементларын вату һәм бозу, шулай ук аларны үз белдеге белән үзгәртеп кору, үзгәртеп кору һәм үзгәртеп коруны башкару;

язулар, рәсемнәр ясау, Мәгълүмати-басма продукцияне ябыштыру һәм элгәндә, жәмәгать транспортын көтү тукталышларына, стеналарга, баганаларга, коймаларга (коймаларга) һәм бу максатлар өчен каралмаган башка объектларга граффити салу;

күчмә милекне чикләрдән һәм (яки) бирелгән җир участкалары коймаларыннан читтә сакларга һәм сакларга;

тара, сәнәгать товарлары һәм башка сәүдә әйберләрен тротуарларда, газоннарда, юлларда урнаштырырга һәм җыярга;

билгесез урыннарда кар туплау;

тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, Корылмалар һәм башка җайланмалар урнаштыру аша үз белдегең белән юлларны һәм тротуарларны ябарга.

100. Калдыкларны санкцияләнмәгән урыннарда урнаштырган кешеләр үз хисабына өлеге территорияне җыештырырга һәм чистартырга, ө кирәк булганда җир участогын рекультивацияләргә тиеш.

Өгәр 20 тәүлек эчендә рөхсәтсез урында калдыклар урнаштырган зат билгеләнмәгән булса, калдыкларны бетерү һәм санкцияләнмәгән чүплек территорияләрен рекультивацияләү өлеге территорияне җыештыру өчен җаваплы оешмалар (яки өлеге төр хезмәтләр күрсәтү килешүдә каралган очракта калдыкларны чыгаруны гамәлгә ашыручы махсуслаштырылган оешма) тарафыннан башкарыла.

101.Билгеләнгән тәртиптә бирелмәгән һәм муниципаль милектә булган җир участкаларында (территорияләрдә) стихияле рәвештә барлыкка килгән чүплекләренә бетерү вәкаләтле орган тарафыннан тәэмин ителә.

Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын җыештыру

102. Җирле әһәмияттәге автомобиль юлларын (алга таба юлларны) җыештыру даими рәвештә юл өлешен, тротуарларны, парковкаларны (парковка кесәләрен), жәмәгать транспортын көтү тукталышларын, ясалма юл корылмаларын пычрактан, чүп - чардан, кардан һәм боздан чистарту буенча чаралар комплексын үз эченә ала.

103.Язгы-жәйге чорда юлларны җыештыру юуны, сугаруны, тузанлылыкны бетерүне, сөртүне һ. б. үз эченә ала.

Көзге-кышкы чорда юлларны җыештыру чүп-чарны, карны һәм бозны, пычракны җыештыруны һәм чыгаруны, юлларга ком-тоз катнашмасы сибүне, тротуарларга коры ком сибүне күздә тоту.

104. Юл буенда урнашкан урналарны чистарту көненә бер тапкырдан да сирәгрәк, тукталыш майданчыкларында көнгә ике тапкыр башкарыла.

105.Жәмәгать транспортын көтү Павильоны тузанланмаска, буялырга һәм юылырга, санкцияләнмәгән мәгълүмати-басу продукциясеннән, граффитидан чистартылырга тиеш. Кышкы чорда кардан чистартылырга тиеш.

106. Аерым элементлар буенча жәйге юл җыештыру таләпләре:

- юл өлеше төрле пычранулардан тулысынча чистартылырга һәм бөтен киңлек буенча юылырга тиеш. Көйләү сызыклары белән билгеләнгән күчерелмә, резерв полосалар даими рәвештә комнан һәм вак чүп-чардан чистартылырга тиеш;

- ике метрлы лотковый зоналарда туфрак-күл наносы һәм пычранулар булырга тиеш түгел. Кечкенә генә ком кисәкчәләре һәм төрле вак чүп-чар белән пычрануга юл куела, алар махсус машиналарның эш циклы арасында барлыкка килергә мөмкин;

- юл кырыйлары зур габаритлы калдыклардан һәм башка чүп-чардан чистартылырга тиеш;

107.Кышкы юл җыештыру таләпләре:

- кышкы чорда юлларны жыештыру:

юлны кардан һәм боздан чистарту, жәмәгать транспортын көтү тукталышлары, карны сөртү, валларга күчерү һәм карны чыгару;

108. Рөхсәт ителми:

- квартал эчендәге юллардан, ишегалды территорияләреннән, предприятие, оешма территорияләреннән, төзелеш майданчыкларыннан, сәүдә объектларыннан 8.00 сәгатътән соң чистартыла торган кар, боз тротуарларга, юлның һәм юлның йөрү өлешен жыештыручы кеше белән килешү булмаганда күчерергә яки күчерергә;

техник тоз һәм сыек хлорлы кальцийны бозга каршы реагент буларак тротуарларда, жәмәгать транспортын көтү тукталышларында, паркларда, скверларда, ишегалларында һәм башка жәяүлеләр зоналарында һәм яшеллекләр белән территорияләрдә кулланырга;

билгеләнгән тәртиптә килешмәгән урыннарда карны чыгару һәм жыю;

- кар валлары формалаштыру:

юллар һәм урамнар киселешендә бер дәрәжәдә һәм тимер юл кичүләре янында күрү өчпочмагы зонасында;

жәмәгать транспортын көтү тукталышларыннан 20 метрдан якынарак;

транспорт коймалары яки югары бордюр белән жиһазландырылган юл участкаларында;

тротуарларда;

янәшәдәге территорияләргә керү юлларында;

автотранспорт тәгәрмәчләре белән юлларга туфрак һәм пычрак чыгару;

-туфрак, чүп-чар, сыек төзелеш материаллары, жиңел савыт-саба ташырга, юлларны пычратуны булдырмаучы брезент яки башка материал белән капланмаган агачларны йоклатырга, шулай ук төзелеш катнашмаларын һәм эремәләрен (шул исәптән цемент-күл эремәсе, эзбизташ, бетон катнашмаларын) юл, тротуар, юл кырыена яки юл кырыена агызу мөмкинлеген булдырмаучы чаралар күрмичә ташырга юл янындагы газон полосасы.

Чистарту, санитария һәм төзекләндерү

кешеләрнең ял итү һәм күпләп тору урыннары

109. Кешеләрнең ял итү һәм күпләп тору урыннарына түбәндәгеләр керә:

майданнар, парклар, скверлар, бульварлар, яр буйлары, торак урманнарда оештырылган ял итү урыннары, пляжлар;

актив ял итү һәм тамаша чаралары урыннары стадионнар, уен комплекслары, ачык сәхнә майданчыклары һ. б.;

сәүдә объектлары (чашлап сату базарлары, сәүдә комплекслары, стационар булмаган вак ваклап сату чөптәре объектлары комплекслары), жәмәгать туклануы, социаль-мәдәни билгеләнештәге, көнкүреш хезмәт күрсәтү объектлары территорияләре;

административ һәм ижтимагый биналарга, учреждениеләргә якин территорияләр.

110.Майданнарны, паркларны, скверларны, бульварларны, яр буйларын һәм башка гомуми файдаланудагы территорияләрне жыештыру:

- кышкы чорда паркларда, бакчаларда, скверларда, бульварларда, яр буйларында һәм башка ял итү зоналарында юлларны жыештырганда, яшеллекләрнең саклануы һәм эрегән суларның агып китүен тәэмин итү шарты белән, химик реагентлар булмаган карны алдан билгеләнгән урыннарда вакытлыча туплау рөхсәт ителә.

111. Ваклап сату базарларын чистарту һәм санитар эчтәлек:

- ваклап сату базарлары территорияләре (алга таба-базар) төзекләндерелергә, бәдрәфләр, хужалык һәм контейнер майданчыклары, контейнерлар һәм урналар белән жиһазландырылырга, яңгыр һәм эрегән сулар агымы өчен каты япмаларга

һәм авышлыктарга ия булырға, шулай ук суүткәргеч һәм канализациягә ия булырға тиеш;

базар территориясен төп жыештыру ул ябылганнан соң башкарыла. Көндөз патруль жыештыру һәм каты көнкүреш калдыктары белән тулыланган чүп жыю урыннарын чистарту башкарыла;

- жәйге чорда базар территориясендә атна саен дымлы жыештыру мәжбүри рәвештә башкарыла;

- базар территориясә 40 кв. м майданга исәпләнгән бер урна исәпләнгән урналар белән жиһазландырыла, өстәвенә, алар арасындагы ара прилавка линиясә буенча 10 м дан артмаска тиеш;

112. Базар территориясендә һәм аның янында урнашкан оешмаларның, сәүдә һәм көнкүреш хезмәт күрсәтү предприятиеләренә, киоскларның, сәүдә палаткаларының һәм павильоннарының эшчәнлегенә каты көнкүреш калдыктарын чыгару һәм урнаштыру буенча хезмәтләр күрсәтүгә килешү төземичә рөхсәт ителми.

113. Сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларын жыештыру һәм санитар тоту:

- сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектлары территорияләрен тулысынча жыештыру тәүлегенә ике тапкырдан да ким булмаган күләмдә (иртән һәм кич) башкарыла. Көндөз патруль урналарын һәм чүп жыю урыннарын жыештыру һәм чистарту үткәрелә;

- сәүдә һәм (яки) жәмәгать туклануы объектларына керү урынында кимендә ике урна урнаштырыла;

- калдыктарны чыгару тәмин ителә.

114. Башка сәүдә майданчыктары территорияләрен, стационар булмаган вак ваклап сату чөлтәре объектлары комплексларын, социаль-мәдәни билгеләнештәге объектларны жыештыру елның жылы вакытында мәжбүри алдан сугару белән ябылганнан соң башкарыла. Агымдагы жыештыру көн дөвамында башкарыла. Көн саен каты көнкүреш калдыктарын чыгару тәмин ителә.

115. Кешеләрнең ял итү һәм күпләп тору урыннарын төзекләндерү:

- кешеләрнең ял итү һәм күпләп яшәү урыннары территориясендәгә төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлегә катгый япмаларны (плиткалы түшәм яки асфальт рөвешендә), өслекләренә тоташтыру элементларын, яшелләндерү, эскәмияләр, урналар һәм чүп-чар өчен кече контейнерларны, урам техник жиһазларын, яктырту жиһазларын, архитектура-декоратив яктырту жиһазларын, торак пункт мәгълүмат, яшелләндерү участкаларын саклау элементлары (металл коймалар, махсус төр тышлыктар һ. б.);

- ял итү һәм кешеләрнең күпләп яшәү урыннарының барлык территорияләре, пляждардан тыш, каты япма яки чөчөлгән үләннәр яки яшеллекләр белән үсемлекләр тугфрагы булырға тиеш;

- кешеләрнең ял итү һәм күпләп яшәү урыннары территорияләрендә яшелләндерү участкаларын чөчөк бакчалары, газоннар, ялгыз, төркем, гади утыртулар, вертикаль, күп катлы, мобиль яшелләндерү формалары рөвешендә проектларга кирәк;

- тимер-бетон блоктар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, Корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру аша тротуарларны үз белдегәң белән ябарга; товарны сәүдә объектнан читтә кую;

- учаклар кабызу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткөрү, ачык ут белән ризыкны жылылык белән эшкәртү өчен мангаллар һәм башка жайланмалар куллану.

Күпфатирлы йортның йорт яны территориясен жыештыру, карап тоту һәм төзекләндерү

117. Йорт яны территориясен жыештыру:

жыештыру түбөндөгө тәртиптө башкарылырга тиеш: тротуарларны, жәяүлөлөр юлларын (бозлавык һәм тайгаклык очрагында ком белән сибү), ә аннары ишегалды территорияләрен жыештыру;

- урып-жыю, кар яуган вакытта кар чистартудан тыш, 8.00 сәгатькә кадәр үткөрөлө. Механизацияле жыештыруны көндөз машиналарның тизлегә 4 км/сәг. кадәр булганда үткөрөргә рөхсәт ителә.

118. Жәйге чистарту:

йорт яны территорияләрен жәйге жыештыру: кул белән яки махсус машиналар ярдәмендә сөртү, юу яки сугару башлыча иртә, иртәнге, һәм кичке, сәгатьләрдә башкарылырга тиеш;

тротуарларны юуны бары тик ачык тротуарларда гына, турыдан-туры прилотка полосасы белән чиктәш һәм биналардан урамның йөрү өлешенә юнөлештә башкарырга кирәк;

- көннең эссе вакытында тротуарларны су сибү кирәк булганда, әмма тәүлегенә ике тапкырдан да сирәгрәк башкарылырга тиеш.

119. Кышкы чистарту:

түбәләрдә жыелган кар вакытында жиргә ташланырга һәм прилотка полосасына күчеп китәргә, ә киң тротуарларда валларга формалашырга тиеш;

- жыештырыла торган кар тротуарлардан юл өлешенә, прилотка полосасына, ә ишегалларында жыештыру урыннарына күчәргә тиеш;

квартал эчендәге юллардан күчерелгән карны борт ташына параллель урнашкан өемнәргә һәм валларга салырга яки юл буйлап, кагыйдә буларак, роторлы кар чистарткычлар ярдәмендә жыярга кирәк;

6 метрдан артык киңлектәге тротуарларда, урамнарның йөрү өлешеннән газоннар белән аерылган, соңыннан бетерү өчен карны тротуар уртасына күчерергә рөхсәт ителә;

- карны валларга һәм өемнәргә салу эшләре тротуарларда кар беткәннән соң алты сәгатьтән дә соңга калмыйча, ә калган территорияләрдә 12 сәгатьтән дә соңга калмыйча тәмамланырга тиеш;

- ишегалларында, квартал эчендәге юлларда, газоннарда һәм жәяүлөлөрнең ирекле хәрәкәтенә һәм автотранспорт йөрүенә комачауламаган ирекле территорияләрдә, яшеллекләргә саклау һәм эрегән суларны читкә алып китүне тәэмин иткәндә, ком-тоз катнашмалары белән пычранмаган карны жыярга рөхсәт ителә;

- тротуарларны һәм квартал эчендәге юлларны кулдан жыештырганда кар тулысынча жыештырылырга тиеш. Камилләштерелгән тышлыклар булмаганда, карны двигатель астына жыярга кирәк, аннан соң аны тыгызлау өчен кар катламы калдырырга кирәк;

- тайгаклык барлыкка килсә, юл япмаларын ком-тоз катнашмасы белән эшкәртү 0,2-0,3 кг/м норма буенча бүлүчеләр ярдәмендә башкарылырга тиеш;

- эшкәртелгәннән соң йомшартылган боз барлыкка килү ачык туфракка, агачлар астына яки газоннарда элэгүгә юл куймастан, күчерелергә яки сөртелергә тиеш.

120. Яз житү белән:

- эрегән суны нормаль чыгару өчен кирәк булган урыннарда су агымын тәэмин итү өчен канауларны юып чистарту;

эрегән суны яңгыр челтәренең люкларына һәм кабул итү коеларына системалы рәвештә күчерү;

кар эреп беткәч, ишегалды территорияләрен чүп-чардан, калган кардан һәм боздан чистарту.

121. Күп фатирлы йортның йорт яны территориясен тоту:

күп фатирлы йортның йорт яны территориясе (алга таба йорт яны территориясе) үз эченә ала:

- даими чистарту;

күзәтү һәм яңгыр кабул итү коелары, дренажлар, тәлинкәләр, үткәрү торбалары люкларын һәм рәшәткәләрен ремонтлау һәм чистарту;
инженерлык челтәрләренең күзәтү коеларына, янғын су белән тәэмин итү чыганаclarына (гидрантларга, сулыкларга һ. б.) киртәсез керүне тәэмин итү;
каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны жыю һәм чыгару;
- яшелләндерү һәм булган яшеллекләрен карау;
кече архитектура формаларын тоту, агымдагы һәм капитал ремонтлау.

122. Барлык төр калдыклар контейнерларга һәм бункерларга жыелырга тиеш, алар су үткәрми торган тышлыклы контейнер майданчыкларында каты көнкүреш калдыклары туплану нормаларына ярашлы рәвештә кирәкле күләмдә урнаштырыла.

123. Күпфатирлы йортларда яшәүче гражданныр:

- йорт яны территорияләрендә чисталыкны һәм тәртипне саклау;
- каты көнкүреш һәм зур габаритлы калдыкларны махсус контейнерларга һәм йорт яны территорияләрендә урнашкан махсус майданчыкларга гына урнаштырырга.

124. Идарәче оешмалар:

каты көнкүреш калдыклары өчен контейнерлар урнаштыру, ә канализацияләнмәгән биналарда моннан тыш сыек көнкүреш калдыклары өчен жыентыклар урнаштыру;

- расланган график буенча каты көнкүреш һәм эре габаритлы калдыкларны чыгару;

контейнерларны (бункерларны) һәм контейнер майданчыкларын, аларга керү юлларын чисталыкта һәм төзек хәлдә тоту;

- подъездларга керү урыннарында чүп савытлары, эскәмияләр урнаштыру һәм аларны вакытында чистарту;

тайгак участкаларны ком-тоз һәм (яки) махсус бозлавыкка каршы катнашмалар белән эшкертү;

- яшеллекләрен һәм газоннарны саклау һәм квалификацияле карау;

тышкы яктырту чараларын төзек хәлдә тоту һәм аларны караңгы төшкәч кабызу.

125. Йорт яны территориясендә рөхсәт ителми:

- яфракларны, калдыкларны һәм чүп-чарны яндыру;

хужалык майданчыгыннан тыш керләр, киёмнәр, келәмнәр һәм башка әйберләр элгән;

контейнер майданчыкларына керү юлларын тыгып кую;

урамнарның һәм юлларның йөрү өлешенә, тротуарларга, газоннарга һәм яшел зоналарга контейнерлар (бункерлар) урнаштырырга;

- билгеләнгән тәртипне бозып, йорт яны территорияләрен үз белдегең белән коймаларга кую;

ишегалды корылмаларын үз белдеге белән төзү;

йорт яны территориясен металл ватыклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллары, шлак, көл һәм башка житештерү һәм куллану калдыклары белән тутырырга, савытларны жыярга һәм сакларга

чүп-чар түгү, чүп-чар һәм чүп-чар ташлау;

- автотранспорт чараларының түләүле тукталышын оештыру;

тимер-бетон блоклар, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру аша квартал эчендәге юлларны үз белдегең белән ябарга;

автомашиналарны юарга, ягулык һәм майлар агызырга, тавыш сигналларын, тормозларны һәм двигательләрен көйләргә;

- кешеләрнең сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эш башкару;

сәүдә һәм жәмәгать туклануы предприятиеләрен, шул исәптән палаткалар, киосклар, кибетләр, мини-базарлар, павильоннар, жәйге кафелар, житештерү

объектлары, автомобильләрне вак ремонтлау буенча предприятиеләр, көнкүреш техникасы, аяк киеме, шулай ук кунаклардан тыш автостоянкалар урнаштырырга; йорт яны территориясенең ишегалды эчендәге юллары буенча транспортның транзит хәрәкәтен гамәлгә ашырырга;

- учаклар кабызу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткөрү, ачык ут белән ризыкны жылылык белән эшкәртү өчен мангаллар һәм башка жайланмалар куллану.

126. Идарәче оешмалар:

- яшеллекләрнең саклануы;

жәй көне һәм коры һава торышында газоннарны, чәчәк бакчаларын, агачларны һәм куакларны сугару;

газоннарның саклануы һәм бөтенлеге, аларда төзелеш материаллары, ком, чүп-чар, кар, боз кисәкләре һ. б.;

- агачларны һәм куакларны яңа утырту, юллар челтәрен үзгәртү һәм жиһазларны билгеләнгән тәртиптә килешенгән проектлар буенча гына урнаштыру, агротехник шартларны үтәү.

127. Йорт яны территориясен төзекләндерү:

- һәр йортның территориясе, кагыйдә буларак,:

кием киптерү, кием, келәм һәм көнкүреш әйберләрен чистарту өчен хужалык майданчыгы;

- олылар ял итү майданчыгы;

балаларның жәйге һәм кышкы ялы өчен яшелләндерү һәм кирәкле кечкенә архитектура формалары жиһазлары булган балалар уен һәм спорт майданчыклары.

128. Әгәр участок территориясенең зурлыгы рәхсәт итсә, участок чикләрендә этләр йөрү өчен майданчык урнаштырылырга мөмкин.

129. Йорт подъездлары алдындагы майданчыклар, юл һәм жәяүлеләр юллары каты катлаулы булырга тиеш. Каты катлаулар төзегәндә эрегән һәм яңгыр суларының ирекле агымы мөмкинлеге каралырга тиеш.

130. Торак йортларга кертелгән жәмәгать билгеләнешендәге биналарның керү урыннары йортның торак өлешеннән аерым булырга тиеш, шул ук вакытта персоналның автотранспорт тукталышы ишегалды территориясеннән читтә урнашырга тиеш.

131. Торак йорт ишегалды ягыннан материаллар, жәмәгать биналары өчен продукция йөкләү рәхсәт ителми, анда тәрәзәләр һәм фатирларга керү урыннары урнашкан. Йөкләүне тәрәзәләре булмаган торак йортларның очларыннан, жир асты тоннельләреннән яки ябык дебаркадерлардан, юллар ягыннан башкарырга кирәк.

132. Транспорт чараларын квартал эчендәге территорияләрдә урнаштыру кешеләрнең, шулай ук урып-жыю һәм махсус техниканың тоткарлыксыз хәрәкәтен тәэмин итәргә тиеш.

Шәхси торак төзелеше территорияләрен жыештыру

133. Торак йорт хужалары көн саен (шул исәптән кардан) жир участогын жыештыралар.

134. Рәхсәт ителми:

карны этеп чыгару, чүп-чар ташлау, шлак ташлау, йорт территориясеннән читтә сыек көнкүреш калдыкларын агызу;

- ишегалды территориясеннән чистартылган кар һәм бозны юл һәм юлның йөрү өлешенә күчерергә яки күчерергә;

йорт территориясе артындагы теләсә нинди калдыкларны һәм чүп-чарны яфрактарга яндырырга;

йорт хужалыгына якин территориядә үз белдегәң белән коймалар урнаштырырга;

тирә-яктагы территорияне металл сыныклары, көнкүреш һәм төзелеш калдыклары һәм материаллары, шлак һәм көл, башка житештерү һәм куллану калдыклары белән тутырырга;

тимер-бетон блоklar, баганалар, коймалар, шлагбаумнар, объектлар, корылмалар һәм башка жайланмалар урнаштыру аша үз белдегең белән юлларны ябарга;

- кешеләрнең сәламәтлегенә һәм әйләнә-тирә мохиткә тискәре йогынты ясый торган теләсә нинди эш башкарырга.

V. территорияне төзекләндерү элементларына таләпләр

135.Территорияне төзекләндерүнең аерылгысыз компоненты булган территорияне төзекләндерү элементлары гамәлдәге закон таләпләренә ярашлы рәвештә проект документациясендә эшләнәргә һәм каралырга тиеш.

Мәдәни мирас объектларын саклау зоналарында урнашкан территорияләрне төзекләндерү элементларына проект документациясе мәдәни мирас объектларын саклау, куллану, популярлаштыру һәм Дәүләт саклау өлкәсендә вәкаләтле органнар белән килештерелә.

Озак вакытлы яки даими кулланыла торган территорияне төзекләндерүнең стационар элементлары аларны кул белән күчәрү мөмкинлеген булдырмас өчен беркетеләргә тиеш.

136.Төзекләндерү элементларын, шул исәптән аларны торгызу һәм ремонтлау эшләрен, төзекләндерү элементлары хужалары башкара.

Яшелләндерү

137.Яшеллекләр территорияне төзекләндерүнең мөжбүри элементы булып тора.

Төзекләндерү эшләре алып барганда, булган яшеллекләрне максималь саклау кирәк.

138.Торак территориясендә ике төрле яшелләндерү кулланыла ала: стационар үсемлекләрне туфракка утырту һәм мобиль үсемлекләрне махсус күчмә савытларга (контейнерлар, вазондар һ.б.) утырту.

Стационар һәм мобиль яшелләндерү архитектура-ландшафт объектларын (газоннар, бакчалар, чәчәк бакчалары, куаклар һәм агачлар белән майданчыклар һ.б.) табигый һәм ясалма рельеф элементларында, түбәләрдә (түбә яшелләндерү), биналар һәм корылмалар фасадларында (вертикаль яшелләндерү) булдыру өчен кулланыла.

139.Яшелләндерү объектларын тоту-яшелләндерелгән территорияләрне төзекләндерү элементларын һәм яшелләндерелгән агачларны карау, күләмле корылмаларның конструктив элементларының әһәмиятсез деформацияләрен һәм зарарлануларын бетерү, шулай ук жәйге һәм кышкы вакытта күчмә кечкенә формаларны жыештыру буенча эшләр комплексы.

140.Яшеллек хужалары бурычлы:

- яшеллекләрнең саклануын һәм квалификацияле каравын тәэмин итү;

жәйге вакытта коры һава торышында газоннарны, чәчәк бакчаларын, агачларны һәм куакларны сугаруны тәэмин итәргә;

газоннарның саклануын һәм бөтенлеген тәэмин итү;

- яшелләндерү объектларында сулыклар булганда аларны чисталыкта тотарга һәм 10 елга бер тапкырдан да сирәгрәк капитал чистартуны башкарырга;

141. Яшелләндерелгән территорияләрдә рөхсәт ителми:

төзелешләрне урнаштыру, аларның эшләвен һәм хезмәт күрсәтүен тәэмин итү өчен билгеләнгән төзелешләрдән тыш;

агачларны һәм куакларны үз белдегең белән утырту һәм кисү, газоннарны һәм чәчәк бакчаларын юк итү;

- агачларга һәм башка яшеллекләргә гамаклар, тирбөлешләр, турниклар, кер киптерү өчен баулар элдерергә, агачларга реклама һәм мәгълүмат щитлары һәм такталары, реклама һәм башка мәгълүмат урнаштыру өчен билгеләнгән күтәрү

конструкцияләре, объектларга хәрәкәт юнәлеше күрсәткечләре, афишалар, белдерүләр, агитация материаллары, техник конструкцияләр, юл хәрәкәтендә катнашучыларны мәгълүмат белән тәэмин итү чаралары беркетергә, баганалардан, коймалардан, реклама щитларыннан, электр чыбыкларыннан, лампалардан, чәнечкеле коймалардан тартмалар;

стационар булмаган объектларны, шулай ук юл сервисы объектларын елның вақытына карамастан урнаштырырга;

төзелеш һәм башка материалларны, калдыкларны, чүп-чарны, бозлавыкка каршы материалларны һәм башка зарарлы матдәләрне, шулай ук ком һәм бозлавыкка каршы реагентлар белән пычранган карны, боз кисәкләрен жыярга;

бакчалар өчен казу эшләре алып барырга;

- йорт хайваннарының газоннарында һәм чәчәк бакчаларында йөрү;

яфракларны, үләнне, ботакларны яндырырга, шулай ук аларны тартмаларга һәм башка су үткөрү жайланмаларына күчерергә;

- газоннарга смета һәм чүп-чар ташларга;

- учаклар кабызу, шул исәптән ачык ут куллануны күздә тоткан чаралар үткөрү, ачык ут белән ризыкны жылылык белән эшкәртү өчен мангаллар һәм башка жайланмалар куллану;

сок, ыштан чыгару өчен агачларны кисү, аларга башка механик зыян китерү;

яшелләндерелгән территорияләрдә урнашкан скульптураларны, эскәмияләрне, коймаларны, урналарны, балалар һәм спорт жиһазларын бозарга;

агач тамырларын агач ботагыннан 1,5 метр ераклыкта ачып, агач муеннарын туфрак яки төзелеш калдыклары белән капларга.

Капкалар

142. Саклык жайланмасы төзекләнדרүнең өстәмә элементы булып тора.

143. Капкачлар:

- максат (декоратив, саклагыч, аларның комбинациясе);

биеклегә (Төбән 1,0 м, уртача 1,11,7 м, биек 1,83,0 м);

- материалның төре (металл, тимер-бетон һ. б.);

- күз өчен үтеп керү дәрәжәсе (ачык, саңгырау);

стационарлык дәрәжәсе (даими, вақытлыча, күчмә) һәм башка коймалар.

Стеналарны проектлау аларның урнашуына һәм билгеләнешенә бәйле рәвештә гамәлдәге дәүләт стандартлары, сертификацияләнгән әйберләр каталоглары, шәхси проектлау проектлары буенча башкарыла.

144. Мәдәни мирас объектлары территорияләрен саклау өлегә территорияләр өчен билгеләнгән шәһәр төзелеше регламентларына ярашлы рәвештә башкарылырга тиеш.

Өслеген каплау

145. Жир өслеген каплау торак пункт территориясендә Куркынычсыз һәм уңайлы хәрәкәт шартларын тәэмин итә, шулай ук торак пункт төзелешенең архитектура кыяфәтен формалаштыра.

Төзәтү максатларында түбәндәге төр тышлыклар билгеләнгән:

каты (капиталь) тышлыклар монолит яки жыелма тышлыклар, шул исәптән асфальт-бетоннан, цемент-бетоннан, табигий таштан башкарыла;

табигий хәлдә булган табигий яки ясалма сыек Материаллардан (шул исәптән ком, вак таш, гранит чөчүләр, керамзит, резина валчыклар), тыгызланган яки бәйләүче материаллар белән ныгытылган коры катнашмалардан ясалган йомшак (капиталь булмаган) тышлыклар;

- үлән япмасын эзерләү һәм утыртуның махсус технологияләре буенча башкарыла торган газон япмалары-япмалар;

комбинатлы тышлык - тышлыклар, алар тышлыклар комбинациясеннән гыйбарәт (газонга баткан рәшәткәле плитка яки газон рәшәткәсе, яки йомшак тышлык).

146. Япма төрлөрөн сайлау аларның максатчан билгеләнеше буенча башкарылырга тиеш:

147. Өстәлләр тоташу элементларына гадәттә төрле борт ташлары, пандуслар, баскычлар, баскычлар керә.

Борт ташлары

148. Юл борт ташлары тротуар һәм юл өлеше тоташуында урнаштырыла, юл өлеше дәрәжәсеннән норматив рәвештә 150 мм-нан ким булмаган югарылык белән, ул тышлык өслеген ремонтлау очрагында да сакланырга тиеш.

Автотранспортның газонга бәрелүен булдырмас өчен, юлның газон белән капланган урыннарында югары борт ташын куллану кирәк.

Жәяүлеләр коммуникацияләрен газон белән тоташтырганда бакча бортын урнаштырырга мөмкин, ул газон дәрәжәсеннән 50 мм-нан да ким булмаган аралыкта 0,5 м-дан да ким булмаган аралыкта артып китә, бу газонны саклый һәм пычрак һәм үсемлек чүп-чарларының япмага элгүен кисәтә, аның хезмәт итү вакытын арттыра.

Жәяүлеләр зоналары территориясендә табигый материалларны (кирпеч, агач, ташлар, керамик борт һ.б.) төрле типтагы тышлыкларны бизәү өчен куллану мөмкин.

Баскычлар, баскычлар, пандуслар

149. Жәяүлеләр коммуникацияләренең авышлыгы 60 промилледан артык булганда баскычлар урнаштыруны күздә тотарга кирәк.

Төп жәяүлеләр коммуникацияләрендә сәламәтлек саклау учреждениеләре һәм башка күпләп йөрү объектлары, инвалидлар һәм картлар йортлары урнашкан урыннарда баскычлар һәм баскычлар 50 промилледан артык авышлыкта каралырга тиеш, аларны пандус белән озата барырга тиеш.

Бордюр пандусының авышлыгы 1:12 дип кабул ителә.

Баскычларның беренче баскычларының кыры төшү һәм күтәрелү вакытында ачык контраст төсмерле полосалар белән аерып күрсәтергә кирәк.

Бер марш эчендә тышкы баскычларның барлык баскычлары баскычларның киңлегенә һәм күтәрелү биеклегенә буенча бертөрле урнаштырыла.

Пандусны саклаучы конструкцияләр булмаганда, 75 мм биеклектәге саклагыч бортик һәм култыклар каралырга тиеш.

Пандус башында һәм ахырында юлның горизонталь өлешләре тире-юньдәге өслектән текстура һәм төс белән аерылып тора.

Баскычның яки пандусның ике ягында 800920 мм биеклектә кул белән каплау өчен уңайлы һәм стенадан 40 мм ераклыктагы түгәрәк яки турыпочмаклы кисәктәге култыклар каралган.

Мәйданчык

150. Торак пункт территориясендә түбәндәге мәйданчыклар урнаштырыла: балалар уеннары, өлкәннәр ялы, спорт белән шөгыльләнү, чүп жыю урыннары урнаштыру, этләргә йөртү һәм өйрәтү, автомобильләр тукталышлары.

Төркәлгән мәдәни мирас һәйкәлләренең һәм аеруча саклана торган табигый территорияләренең саклау зоналары чикләрендә мәйданчыкларны урнаштыруны һәйкәлләргә саклау, табигаттән файдалану һәм әйләнә-тирә мохитне саклау вәкаләтле органнары белән килештерергә киңәш ителә.

Йорт яны территорияләре, кагыйдә буларак, балалар уен һәм спорт мәйданчыклары белән тәэмин ителергә тиеш. Мәйданчыклар төзек һәм травма куркынычсыз инвентарь белән тәэмин ителергә тиеш.

Балалар мәйданчыклары

151 балалар мәйданчыгы төрле яшь төркемнәре өчен аерым мәйданчыклар яки яшь кызыксынулары буенча зоналаштырылган комплекслы уен мәйданчыклары буларак оештырыла.

Балалар майданчыгында территорияне төзөклөндөрү элементларының мәжбүри исемлеге түбөндөгөлөрне үз эченә ала: йомшак япма төрлөрө, майданчыкның өслеген газон белән тоташтыру элементлары, яшеллөндөрү, уен жиһазлары, эскәмияләр һәм урналар, яктырту жиһазлары.

Торак йортлар һәм жәмәгать биналары төрөзөлөрөннән мөктөпкөчө яштөгө балалар майданчыклары чиклөрөнө кадәр ара 10 метрдан, кече һәм урта мөктөп яшеннән 20 метрдан, комплекслы уен майданчыкларынан 40 метрдан, спорт - уен комплексларынан 100 метрдан ким булмашка тиеш.

Балалар уен майданчыклары контейнер майданчыкларынан 20 метрдан да ким булмаган ераклыкта урнаштырылырга тиеш.

152. Балалар майданчыклары:

жөйгө вакытта тигезсөзлеклөрне ком белән каплап, өслеген планлаштыру;

- иртө белән регуляр рөвештө сөртегез һәм дымланыгыз;

- буялырга, майданчыктагы коймаларны һәм корылмаларны елына бер тапкырдан да сирөгрөк буярга, ө кирөк булганда ремонт ясарга;

- транзит жөяүлөлөр хөрөкөтөннән, юллардан, борылыш майданчыкларынан, кунактар тукталышларынан, калдыктар өчен контейнерлар урнаштыру майданчыкларынан, автотранспорт чараларын даими һәм вакытлыча саклау участокларынан аерып куелырга.

Травматизмнан саклану өчен майданчык территориясендө тамырлар яки түбән ботактар, жир өстендөгө иске, кисеп алынган жиһазлар (туктактар, фундаментлар) калдыклары, жиргө тирөнөйтөлмөгөн металл аралар (кагыйдө буларак, турниклар һәм тирбөлөшлөр) булырга тиеш түгөл.

Янөшөдөгө территориялөрне реконструкциялөгөндө балалар майданчыклары территориясендө эш алып бару һәм төзелөш материалларын жыю рөхсөт ителми. Яктырту жиһазлары, кагыйдө буларак, майданчык урнашкан территорияне яктырту режимында эшлөргө тиеш.

2,5 м биеклектө яктырту жиһазларын урнаштыру рөхсөт ителми.

Уен жиһазларын урнаштыру норматив куркынычсызлык параметрларын исөпкө алып башкарылырга тиеш.

153. Балалар майданчыкларын тоту һәм куркынычсызлыкны төэмин итү өчен жаваплылык аларны тотуны гамөлгө ашыручыларга йөклөнө.

Спорт майданчыклары

154. Спорт майданчыклары халыкның барлык яшь төркемнөрөндө физкультура һәм спорт белән шөгыллөнү өчен билгөлөнгөн.

Спорт майданчыгында территорияне төзөклөндөрү элементларының мәжбүри исемлеге түбөндөгөлөрне үз эченө ала: йомшак яки газон төрлөрө (Жөйгө чорда), спорт жиһазлары.

Спорт майданчыклары яшеллөндөрөлө һәм чөлтөрлө койма белән әйлөндөрөп алына. Яшеллөндөрү майданчык периметры буенча урнаштырыла, вертикаль яшеллөндөрүнө кулланырга мөмкин. Капканың биеклегө 2,53 м тәшкил итө, майданчыктар бер - берсөнө тоташкан урыннарда биеклегө 1,2 м дан ким түгөл.

Спорт жиһазлары спорт, физкультура майданчыкларында яки рекреациялөр составында махсус жиһазландырылган жөяүлөлөр коммуникациялөрөндө (Сөләмөтлек сукмактары) урнаштырыла. Махсус физкультура снарядлары һәм тренажерлары рөвешөндөгө спорт жиһазлары заводта эшлөнгөн дө, жөрөхөтлөр алуны булдырмаучы махсус эшкөртөлгөн өслөгө булган бүрөнөлөрдөн һәм бруслардан эшлөнгөн дө булырга мөмкин (жимереклөр, тишеклөр булмау һ.б.).

Урнаштыру вакытында сертификатланган жиһаз каталоглары белән житөкчөлөк итөргө кирөк.

Ял итү майданчыклары

155. Торак төзелөш территориясендө тыныч ял итү һәм өлкөннөр өчен өстөл уеннары өчен ял итү майданчыклары оештыру мөмкин. Торак йортларның

тәрәзәләренән тыныч ял итү майданчыклары чикләренә кадәр ара 10 метрдан да ким булмаса тиеш, шау - шулы өстәл уеннары майданчыклары 25 метрдан да ким булмаса тиеш.

Ял итү майданчыгында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге гадәттә: каты япма төрләрен, майданчыкның өслеген газон белән тоташтыру элементларын, яшелләндрүне, ял итү өчен эскәмияләрне, эскәмияләрне һәм өстәлләрне, урналарны (һәр эскәмиядә ким дигәндә бер), яктырту жиһазларын үз эченә ала.

Майданчыкның тышлыгын плиткалы түшәм рәвешендә проектлау киңәш ителә. Ял итү майданчыкларын һәм балалар майданчыкларын берләштергәндә балалар уеннары зонасында каты төр япма урнаштыруга юл кую киңәш ителми.

Парк территориясендә үләндрә ял итү өчен майданчык-болынар оештырылырга мөмкин.

Эт йөртү майданчыклары

156. Этләрне йөртү майданчыклары вәкаләтле органнар белән килешкән урыннарда билгеләнгән тәртиптә урнаштырыла.

Этләр йөрү майданчыгы территориясендә төзекләндерү элементлары исемлегенә төрлө төрдәге тышлыктар, койма, эскәмияләр, урна, эскрементларны утильләштерү өчен контейнер, яктырту һәм мәгълүмати жиһазлар керә. Периметраль яшелләндрүне күздә тотарга киңәш ителә.

Этләр йөрү өчен майданчыктар микрорайонның һәм яшеллектән Азат торак районның гомуми файдаланудагы территорияләрендә, метрополитен линияләренә техник зоналарында һәм гомуми торак магистральләрендә, 110 кВттан артмаган көчәнешле электр тапшыру линияләре астында, беренче һәм икенче билбауларның су белән тәмин итү чыганаклары санитар зонасынан читтә урнаштырылырга тиеш.

Торак билгеләнештәге территорияләрдә урнаштырыла торган этләр йөрү майданчыкларының зурлыгы 400600 кв.м, башка территорияләрдә 800 кв. м. кадәр кабул ителә, төзелеш шартларында булган территорияләр мөмкинлекләрдән чыгып, майданчыкларның кечерәк күләме кабул ителергә мөмкин.

Майданчык чигеннән торак һәм ижтимагый биналар тәрәзәләренә кадәр ара 25 метрдан ким булмаса тиеш, ә балалар учреждениеләре, мәктәпләр, балалар, спорт майданчыклары, ял итү майданчыклары участкаларына кадәр 40 метрдан ким булмаса тиеш.

Площадканың коймасы, кагыйдә буларак, биеккә 1,5 метрдан ким булмаган жиңел металл челтәрдән эшләнә. стена элементлары һәм секцияләре арасындагы ара, аның аскы кыры һәм жир хайванга майданнан китәргә яки үзенә жәрәхәтләр китерергә мөмкинлек бирмәскә тиеш.

Майданчык территориясендә майданчыктан файдалану кагыйдәләре белән мәгълүмати стенд урнаштырылырга тиеш.

157. Йорт хайваннары хужалары үз йорт хайваннары эскрементларын жыештыралар һәм утильләштерәләр.

Хайван хужалары үз хайваннарының башка хайваннарга һәм кешеләргә куркыныч йогынтысын булдырмаса, шулай ук санитар нормаларга ярашлы рәвештә тире-юндәгеләргә тынлык тәмин итәргә, гамәлдәге санитар-гигиена һәм ветеринария кагыйдәләрен үтәргә тиеш.

Автостоянкалар майданчыклары

158. Торак пункт территориясендә автостоянкаларның түбәндәге төрләре урнашкан: кыска вакытлы һәм озак вакытлы автомобильләр саклау.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы Саклау участогында төзекләндерү элементларының мәжбүри исемлеге түбәндәгеләрне үз эченә ала: каты катлаулар, өслеген тоташтыру элементлары, коймалар, урналар яки чүп

өчен кечкенә контейнерлар, яктырту жиһазлары, мәғлүмати жиһазлар (күрсәткечләр).

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участкаларына керү юллары жәяүлеләр юлларының төп юнәлешләре белән киселергә тиеш түгел.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакытлы саклау участогы аша транзит жәяүлеләр юлларын оештыру рәхсәт ителми.

Автотранспорт чараларын озак һәм кыска вакыт саклау участогы калган территориядән 3 м киңлектәге яшеллекләр белән аерып куелырга мөмкин.

Кече архитектура формалары

159. Кече архитектура формаларын урнаштыру биналар һәм корылмаларны төзү, реконструкцияләү һәм капитал ремонтлау проект документациясенең «төзекләндерү» бүлегенә, шулай ук төзекләндерү проектлары яки эскиз төзүгә нигезендә башкарыла.

Кече архитектура формаларын проектта һәм сайлау сәһәләрендә сертификацияләнгән эйберләр каталогларыннан файдалану киңәш ителә. Тарихи төзелеш зоналары, торақ пунктның үзәк үзәгенә, күп функцияле торақ үзәкләргә һәм зоналар өчен кече архитектура формалары шәхси проект эшләнгәнләргә нигезендә проектанга тиеш.

160. Кече архитектура формаларына төп таләпләр булып:

архитектура һәм ландшафт тирәлегенә характерына, территорияне төзекләндерү элементларына туры килү;

материалларның югары декоратив һәм эксплуатацион сыйфатлары, тышкы мөһит төзүгә исәпкә алып, аларны озак вакыт дәвамында саклау;

ныклык, ышанычлылык, конструкция куркынычсызлыгы.

Тышкы реклама һәм мәғлүмат чаралары

161. Тышкы реклама һәм мәғлүмат урнаштыру чаралары.

Тышкы реклама һәм мәғлүмат урнаштыру чаралары техник яктан төзек һәм эстетик яктан каралган булырга тиеш.

Тышкы мәғлүмат чаралары, учреждение такталары һәм режимлы такталардан тыш, вәкаләтле орган белән килешкән паспорт нигезендә һәм аңа тулысынча туры китереп урнаштырыла һәм файдаланыла.

Тышкы реклама һәм мәғлүматны урнаштыру чаралары хужалары аларның тиешле торышын күзәтергә, аларны вакытында ремонтларга һәм тышкы реклама һәм мәғлүмат чараларын урнаштыру урынын жәяштыргә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәғлүматны урнаштыру чараларын реклама яки мәғлүмат хәбәр урнаштырмыйча урнаштыру һәм эксплуатацияләү, мәғлүмат кырына зыян китерү, шулай ук тышкы реклама һәм мәғлүмат чараларын полиэтилен пленка һәм башка материаллар белән ябыштыру, ябыштыру рәхсәт ителми.

Реклама яки мәғлүмат конструкция хужасы территорияне төзекләндерүгә һәм (яки) фасадның тышкы кыяфәтен монтажлаганнан соң (демонтажлаганнан соң) өч төрле дәвамында торгызырга тиеш.

Тышкы реклама һәм мәғлүматны урнаштыру чаралары, аларда фундамент блогы булганда, фундамент блогы белән бергә сүтелергә тиеш.

Тышкы реклама һәм мәғлүмат чараларын аларга беркеткәндә корылмаларга һәм объектларны бизәүгә зыян китерү, шулай ук аларның бөтенлеген, ныклығын һәм тотрыклылығын киметү рәхсәт ителми.

Тышкы мәғлүматны урнаштыру чаралары түбәндәгечә булырга мөмкин:

- дивар структурасы;
- декоратив панно;
- консоль конструкциясе;
- түбә конструкциясе;
- витрина конструкциясе;
- учреждение тактасы;

- режимлы такта;
модульле конструкция;
стела;
калкан конструкциясе;
флаг композициясе;
махсус конструкция.

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларына гомуми таләпләр:

Тышкы мәгълүматны урнаштыру чараларын проектлау, әзерләү һәм урнаштыру Россия Федерациясе халыкларының мәдәни мирас объектлары (тарих һәм мәдәният һәйкәлләре), аларны саклау һәм куллану турында Россия Федерациясе законнары таләпләренә туры китереп башкарылырга тиеш;

Тышкы мәгълүмат чараларында мәгълүмат Россия Федерациясенәң дәүләт теле һәм Татарстан Республикасының дәүләт теле Турындагы закон таләпләрен үтәп урнаштырылырга тиеш;

Ике һәм аннан да күбрәк телләр кулланылган очракта текстлар эчтәлеге һәм техник бизәлеше буенча бертөрле булырга, грамоталы һәм аңлаешлы итеп башкарылырга тиеш.

Гражданның белдерүләре, мәдәни һәм спорт чаралары афишалары өчен җайланмалар

162. Игланнар, мәдәни һәм спорт чаралары афишаларын урнаштыру гражданның күпләп булган урыннарында һәм жәяүлеләр зоналарында урнаштырыла торган махсус тумбаларда, щитларда һәм стендларда гына рәхсәт ителә.

Игланнар өчен стендлар аерым торган объектлар рәвешендә яки биналарда яки корылмаларда эленеп торган калканнар рәвешендә урнаштырыла ала.

VI. Коммуникацияләр төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен башкаруга төп таләпләр

163.Жирне казу яки юл япмаларын ачу белән бәйлә эшләр (жир асты коммуникацияләрен жәю, реконструкцияләү яки ремонтлау, баганалар һәм шпунт салу, электр тапшыру, элемент, яктырту терәкләрен урнаштыру (алмаштыру), туфракны планлаштыру, инженерлык эзләнүләре вакытында эшләү һәм башка эшләр) язма рәхсәт булганда гына башкарыла (производствого ордер жир эшләре), вәкаләтле орган тарафыннан бирелгән.

164.Жирлек территориясен төзекләндерү белән бәйлә Жир, төзелеш һәм ремонт эшләрен оештыру һәм үткөрү тәртибе, жир эшләрен башкаруга ордер рәсмиләштерү һәм алу Муниципаль хокукый актларның билгеләнгән таләпләренә туры китереп башкарыла.

165.Яшеллекләренә сүтү яки күчереп утырту кирәк булганда, билгеләнгән тәртиптә Башкарма комитет боерыгын рәсмиләштерергә һәм яшеллекләренә сүтү яки күчереп утыртуны гамәлгә ашырырга кирәк.

166.Торак пункт юллары буенча хәрәкәтне вакытлыча чикләү яки туктату вәкаләтле орган биргән рәхсәт нигезендә башкарыла, юлның ике ягында да заказчылар һәм эш житештерүчеләр, эш сроклары, мөмкин булган урау маршрутлар турында барлык кирәкле мәгълүматларны үз эченә алган мәгълүмат щиты мәжбүри урнаштырыла. Күрсәтелгән щитның формасы һәм эчтәлеге рәхсәт бирү буенча муниципаль хезмәт күрсәтүнең тиешле административ регламенты белән билгеләнә.

167.Коммуникацияләренә төзегәндә, ремонтлаганда, реконструкцияләгәндә жир эшләрен үткөрү үз белдеге белән кабул ителә.

VII. Арзан мохиткә махсус таләпләр

168.Торак мохитне, урамнарны һәм юлларны төзекләндерү объектларын, мәдәни-көнкүреш хезмәт күрсәтү объектларын проектлаганда, өлкәннәр һәм инвалидлар өчен торак пунктлар мохитенә керү мөмкинлеген, әлеге объектларны өлкәннәр

һәм инвалидлар хәрәкәтенә ярдәм итүче элементлар һәм техник чаралар белән жиһазландыруны күздә тотарга киңәш ителә.

Өлкән яшьтәгеләрнең һәм инвалидларның хәрәкәтенә ярдәм итүче техник чаралар һәм жиһазлар проектлау, төзү, урнаштыруны яңа төзелештә заказчы тарафыннан расланган проект документациясенә ярашлы рәвештә башкарырга киңәш ителә.

VIII. Йорт хайваннарын һәм кошларын тоту

169.Йорт хайваннарын һәм кошларны тоту өченче затларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен бозмаса тиеш.Йорт хайваннары һәм кошлар китергән зыян өчен җаваплылыкны аларның хужалары РФ гамәлдәге законнары нигезендә билгели.

170.Йорт хайваннары хужалары үз йорт хайваннары экскрементларын җыештыралар һәм утильләштерәләр.

171.Торак пунктта яшәүчеләргә авыл хужалыгы хайваннарын (бозаулар, сарыклар, кәжәләр, дуңгызлар һәм башкалар) һәм кошларны йорт яны участкалары булган шәхси торак йортлар территорияләрендә тоту рөхсәт ителә.

172.Барлык продуктив хайваннар (эре мөгезле терлек, кәжә, сарык, дуңгыз, ат) хайван хужалары булган гражданның яшәү урыны буенча ветеринария учреждениеләрендә ел саен теркәлгә тиеш.

173.Йорт хайваннарын көтү җирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән көтү урыннарында, хужасы күзәтүе астында яки Аның кушуы буенча башка кеше тарафыннан рөхсәт ителә.

174.Йорт хайваннарын йөртү 7.00 сәгатътән 23.00 сәгатъкә кадәр рөхсәт ителә. Башка вакытта йөргәндә хужалар урамнарда һәм йорт ишегалларында тынлыкны тәэмин итү өчен чаралар күрергә тиеш.

175.Этләрне торак һәм изоляцияләнгән биналардан гомуми ишегалларына һәм урамга кыска аркан һәм муенса белән генә чыгарырга мөмкин, өч айга кадәрге пәсиләрдән тыш.

176.Хужалар йорт хайваннары һәм кошлар белән ишегалларын, тротуарларны, урамнарны, паркларны, газоннарны, балалар мәйданчыкларын, скверларны, мәйданнарны, шулай ук торак йортларның подъездларын пычратуга юл куймаса тиеш. Этләр, мөчеләр һәм башка вак хайваннарны йөрткәндә, хужаның үзәндә йорт хайваннарының табигый тизәкләрен тулысынча җыештыруны тәэмин итүче кирәк-яраклар булырга тиеш, алар мәйданчыклардагы чүп контейнерларына ташланарга тиеш.

177.Этне арбадан бары тик йөрү урыннарында гына төшерергә мөмкин. Махсус бүлеп бирелгән мәйданчыклар булмаганда, җирле үзидарә органнарының норматив-хокукый акты белән билгеләнгән чүлләрдә, калкулыкларда һәм башка урыннарда йөрергә рөхсәт ителә.

178.Этләрне яхшы көртәләнгән мәйданчыкларда яки торак пункт территориясеннән читтә генә өйрәтергә мөмкин.

179.Йорт хайваннарын юллар буенча тәүлекнең якты вакытында гына куып чыгарырга кирәк, шул ук вакытта аларны мөмкин кадәр юлның уң чигенә якинрак юнәлтәргә кирәк. Йорт хайваннарын асфальт белән капланган юлларда, туфрак юллар һәм сукмаклар буенча куып йөрү мөмкинлеген булганда, йөртү тыела.

180.Йорт хайваннарын урамда калдырганда, терлек хужалары яшеллекләрен бозудан килгән зыянны һәм терлек көтүенә киткән чыгымнарны каплайлар.

181.Йорт кәжәләре бары тик Йорт яны территориясендәге загоннарда яки көтүлек хужалары күзәтүе астында тотылырга тиеш.

182.Рөхсәт ителми:

хайваннарны балалар мәйданчыкларына, мәктәп территорияләренә, балалар бакчаларына, ашханәләргә, поликлиникаларга, азык-төлек кибетләренә кертергә; йорт хайваннарын пляжларда йөртү һәм сулыкларда коену;

тыю язуы булганда хайваннарны учреждениеләргә кертергә;
хайваннарны һәм кошларны торак пунктлар территориясендә озата йөрмичә чыгарырга;

хайваннарны исерек хәлдә булганнарга, шулай ук ундүрт яшыкә кадәрге кешеләргә йөртү;

йорт хайваннарын һәм кошларын балконнарда, лоджияләрдә, торак йортларның гомуми файдалану урыннарында (якындагы фатирлар коридорларында, баскыч ячейкаларында, чердакларда, подвалларда һәм башка ярдәмче биналарда) даими тоту;

йорт хайваннарын торак пункт территориясендә махсус чаралар (күргәзмәләр һ.б.) уздыру урыннарыннан тыш, моның өчен билгеләнгән урыннардан тыш табу.

183. Йорт хайваннары һәм кошлар хужалары бурычлы:

- терлекчелек продуктларының ветеринария-санитар мөнәсәбәтләрендә хайваннар авыруларын кисәтүне һәм куркынычсызлыкны тәэмин итүче хужалык һәм ветеринария чараларын гамәлгә ашырырга, әйләнә-тирә мохитне терлекчелек калдыклары белән пычратуга юл куймаска, шулай ук ел саен яңадан теркәү чорында мәжбүри дөвалау-профилактика чараларын үткәрергә;

хайваннарның кайда булуын даими контрольдә тоту;

- хайваннар авырганда һәм алар үлгән очракта, шулай ук аларның гадәти булмаган тәртибе булганда ветеринария учреждениеләре белгечләренә кичекмәстән хәбәр итәргә. Алар килгәнче авыру билгеләре булган хайваннарны изоляцияләргә;

- ветеринария белгечләре таләпләре буенча хайваннарны тикшерү, диагностик тикшеренүләр, Саклык прививкалары һәм дөвалау-профилактика эшкөртүләре өчен бирергә.

184. Үлгән терлекләренә жирләү махсус оешма тарафыннан махсус билгеләнгән урында башкарыла.

185. Үз территориясендә сакчы этләре булган оешмалар:

- этләренә гомуми нигездә теркәү;

- этләренә нык бәйләнештә тоту;

- килүчеләрнең хайваннарга керү мөмкинлеген булдырмау;

этләренә эш туктатылганнан бирле Яхшы көртәләнгән территориядә яки гомуми файдалану территориясеннән көртәләнгән территориядә, территориягә кергәндә кисәтүче язу булганда гына бәйләп төшерергә.

186. Жәмәгать урыннарында ярдәмчеләре булмаган караучысыз калган хайваннар тотылырга тиеш.

187. Караучысыз хайваннарны тоту мондый хайваннарны тапкан махсуслаштырылган предприятие яки жирле үзидарә органнары белән төзелгән килешү буенча башка кеше тарафыннан башкарыла ала.

188. Караучысыз хайваннарны тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру хайваннарга гуманлы мөнәсәбәт һәм жәмәгать эхлагы нормаларын үтөү принципларына нигезләнә.

189. Рөхсәт ителми:

хайваннарны фатирлардан һәм шәхси йортлар территориясеннән судның тиешле карарысыз тартып алырга;

этләренә кибетләр, даруханәләр, коммуналь хезмәт күрсәтү предприятиеләре һәм башкалар янында бәйдән төшерергә.;

- ветеринария органнары күрсәтмәсез тозақлар һәм башка тоту чараларын куллану.

IX. Кагыйдә таләпләренең үтәлешен контрольдә тоту

190. Физик һәм юридик затлар, вазыйфаи затлар торак пункт территориясен төзекләндерү буенча әлеге Кагыйдәләр белән билгеләнгән таләпләренә үтәүне тәэмин итәргә тиеш.

191.Әлеге кагыйдәләрне бозу административ хокук бозулар турында Татарстан Республикасы кодексы нигезендә җаваплылыкка тартыла (федераль законнарда һәм Россия Федерациясенең башка норматив хокукий актларында каралган нормалар һәм кагыйдәләрне үз эченә алган әлеге кагыйдәләр нигезләмәләреннән тыш, аларны үтәмәгән өчен административ хокук бозулар турында Россия Федерациясе кодексы нигезендә җаваплылык билгеләнгән).

192.Төзекләндерү өлкәсендә законнар һәм муниципаль хокукий актлар таләпләрен үтәмәгән яки тиешенчә үтәмәгән өчен җаваплылыкка тарту кешене күрсәтелгән таләпләрне үтәүдән һәм рөхсәт ителгән бозуларны бетерүдән азат итми.